

oostend

10de JAARGANG - NUMMER 3 - 1998
JULI - AUGUSTUS - SEPTEMBER

In dit nummer:

- * *ACTIVITEITENKALENDER*
- * *VOORWOORD*
- * *KERKHOF STUIVERSTRAAT (2)*
- * *GEBONDEN JEUGD (3)*
- * *MUITO OBRIGADO, PORTUGAL! (4)*
- * *HOMMAGE AAN DANIEL FARASYN*
- * *LANDBOUW IN OOSTENDE (1)*

1988

16

1998

Gidsenblad
LANGE NELLE
 OOSTENDE

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE
 van de WESTVLAAMSE GIDSENKRING vzw
 Afgiftekantoor OOSTENDE 1
 Verantwoordelijke uitgever en redactie
 Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

IN DIT NUMMER:

Inhoud:

81	<i>ACTIVITEITENKALENDER</i>	<i>REDACTIE</i>
83	<i>VOORWOORD</i>	<i>MARC LOY</i>
84	<i>KERKHOF STUIVERSTRAAT (2)</i>	<i>KATRIJN COMPERNOLLE</i>
92	<i>GEBONDEN JEUGD (3)</i>	<i>RICHARD QUAEGBEUR</i>
95	<i>MUITO OBRIGADO, PORTUGAL! (4)</i>	<i>DIRK BEIRENS</i>
101	<i>HOMMAGE AAN DANIEL FARASYN</i>	<i>CLAUDIA VERMAUT</i>
103	<i>LANDBOUW IN OOSTENDE (1)</i>	<i>GILBERT MANHAEVE</i>

Verantwoordelijke uitgever en redactie:

Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen
(overname mag, mits bronvermelding)

Vormgeving:

Herman Moerman, Parijsstraat 11/6, 8400 Oostende

Secretariaat:

Patricia Veris, Nachtegalenlaan 50, 8400 Oostende

Voorzitter:

Marc Loy, Batterijstraat 70, 8450 Bredene

Dispatching:

(059) 80 73 81 (Fax en telefoon)

Rekeningnummer:

068-2075070-73

Lidmaatschapsbijdrage 1998 = 400 BEF

**Wilt u zeker weten
of een activiteit al dan niet doorgaat,
contacteer secretaris Patricia Veris:
tel. (059) 80 62 39 - fax (059) 80 12 54**

MAURICE EN ROBERT ANTONY OOGGETUIGEN (fotografie)

**Zondag 30 augustus 1998, om 10.30 uur
afspraak aan de ingang van de Venetiaanse
Gaanderijen**

Geleid bezoek aan de retrospectieve tentoonstelling over de fotografen Maurice en Robert Antony, die loopt van 17 mei tot en met 27 september 1998.

Met hun oeuvre nemen de gebroeders Antony een bijzondere plaats in tussen de grote Belgische fotografen van deze eeuw. Maurice en zijn jongere broer Robert, geboren en getogen in Ieper, kregen een gedegen opleiding in de fotostudio van hun ouders Honoré Antony en Maria Leontina Permeke. Hun aangrijpende beelden over de verwoestingen van Ieper gingen de hele wereld rond als symbool van de gruwelijke oorlog.

Vanaf 1919 vestigden ze zich in Oostende waar ze nauwlettende ooggetuigen waren van het leven in de mondaine badplaats. Met scherpe blik registreerden ze het reilen en zeilen van de fine-fleur die tijdens het interbellum de Belgische kust bezocht. Ook het dagelijkse leven en de bedrijvigheid van de lokale bevolking werden op de gevoelige plaat vastgelegd. Voor het eerst worden de uitzonderlijke fotoreportages van de gebroeders Antony over oorlog en wederopbouw, strand en zee, kursaal en dijk, straten en pleinen, stoeten en feestelijkheden,

sport en ontspanning, hotels en bedrijven, beroemde bezoekers en vissers in één grote tentoonstelling samengebracht.

Tientallen originele prints van de brand van Ieper tot de beroemde reeks over Ensor worden afgewisseld met levensgrote formaten, dia-projecties, personalia en een reconstructie van een portretstudio uit het begin van deze eeuw.

OPENMONUMENTENWEEKEND: "FEEST"

**op zaterdag en zondag 12 en 13 september
1998**

VUURTORENWIKJWANDELING

Zondag 11 oktober 1998

't Is lang geleden: "'t Negerdorp - Den overkant
- Den Opex"

**Afspraak om 10 uur aan benzinestation Texaco
tgo. RYCO zeilclubhuis (Dr. E Moreauxlaan)**

Een twee uur durende wandeling door de Vuurtorenwijk die door haar ligging op de oosteroever vaak de vergeten hoek van Oostende genoemd wordt.

De huidige **woonwijk** is begrensd door spui-
kom, Dr. E. Moreauxlaan en Groenedijk.
Over de Koninklijke Baan bevinden zich de
vismijn, de visserijdokken en -bedrijven en vin-

den ook andere havengebonden activiteiten plaats.

Al wandelend bekijken we de ontwikkeling van deze zo zeegebonden wijk.

Als afsluiter volgt een korte rondleiding in het centrum De Oesterput-Aquacultuur waar (vrijblijvend) de befaamde "ostendaises" geproefd kunnen worden.

Begeleiding: mevrouw Jeannine Laplasse

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

OUDE OOSTENDSE GEVELS

**Vrijdag 13 november 1998 om 20.00 uur in zaal "Den Anklap",
Leffingestraat 85, Oostende.**

Becommentarieerde diavoorstelling door de heer Guy Cornillie, Oostendekenner en -liefhebber.

Oostende werd in de jaren zestig en zeventig "gezegend" met een afbraakwoede.

Aan de hand van zijn persoonlijke diacollectie wil de heer Cornillie onze kring tonen wat eens was en wat er uiteindelijk van het stedelijke schoon uit de voormelde periode nog is overgebleven.

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

DE (OPGEDOEKTE) OOSTENDSE BADINSTELLINGEN

**Vrijdag 11 december 1998 om 20.00 uur in zaal "Den Anklap",
Leffingestraat 85, Oostende**

Met dia's geïllustreerde voordracht door mevrouw Leen Coene over de geschiedenis van de Oostendse badinstellingen n.a.v. de afbraak van de installaties uit de jaren '30, die hersteld waren na WO II.

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

DE OOSTENDSE VISSERIJ

Vrijdag 15 januari 1999 om 20.00 uur in zaal

**"Den Anklap",
Leffingestraat 85 Oostende**

Voordracht door de heer Flor Vandekerckhove

De Oostendse visserij is vandaag nog maar een schim van wat ze eens geweest is. Maken we de doodsstrijd van deze gemeenschap mee of is er niog een kans op beterschap? Hoe is de opkomst en neergang van de Oostendse visserij verlopen? Welke motor zat er achter die beweging? Welke problemen hebben de visers vandaag op te lossen als ze in de toekomst ook nog een rol willen spelen?

Leden: gratis - niet-leden: 50 BEF

IN MEMORIAM

Op 24 juli 1998 overleed de heer Gaston Jozef Compernelle, vader van ons gidsend lid Katrijn Compernelle. Innige deelneming vanwege Gidsenkring Lange Nelle.

MEEGEDEELD

- Basiscursus schoolanimator door Horizon Educatief

Start op 07/09/98 tot 29/03/98 telkens op maandagmorgen van 9.00 uur tot 11.30 uur in openluchtcentrum 'Duin en Zee'.

Inschrijvingen en info op tel. 059/32.21.83

- Cursus vorming toeristische gids in Kortrijk. De West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen start op zaterdag 21/11/98 in Kortrijk een basiscursus, telkens van 09.15 uur tot 12.15 uur en van 13.30 uur tot 16.30 uur in het Lyceum OLV van Vlaanderen.

Inschrijven vóór 31/10/98 bij de West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen, Roggeveld 14, 8500 Kortrijk.

- Cultuurhistorische studiedag: Wereldoorlog I, Vlaamse beweging, Westhoek

Cultureel Centrum Diksmuide op zaterdag 26/09/98 vanaf 10.00 uur.

Inschrijven vóór 10/09/98 bij Culturele Raad Diksmuide, Maria Doolaeghestraat 2B, 8600 Diksmuide.

Oostende (z)oender woater?

Wie in juli in eigen stad vakantie vierde, diende nog altijd véél langer op de zon te wachten dan de al even onfortuinlijke Virginpassagiers. Maar met Theater aan Zee (TaZ) kwam in de oogstmaand ook de echte zomer.

Na een wat overhaaste start vorig jaar, liet de tweede editie van TaZ niet zelden vooraf uitverkochte zalen en volgelopen pleinen zien. Waarmee nog maar eens bewezen is dat onze Stad aan Zee cultuur als toeristische en economische troef kan en moet uitspelen.

Presenteerde conservator Van den Bussche met zijn 'Van Ensor tot Delvaux' in hartje winter de horeca en de handelaars op de as station - Petit Paris geen alternatief hoogseizoen?

TaZ groeit hopelijk naar een traditie die de motor wordt voor theaterevenementen het jaar rond, waarbij ook - en niet in het minst - de Oostendenaar zich betrokken voelt.

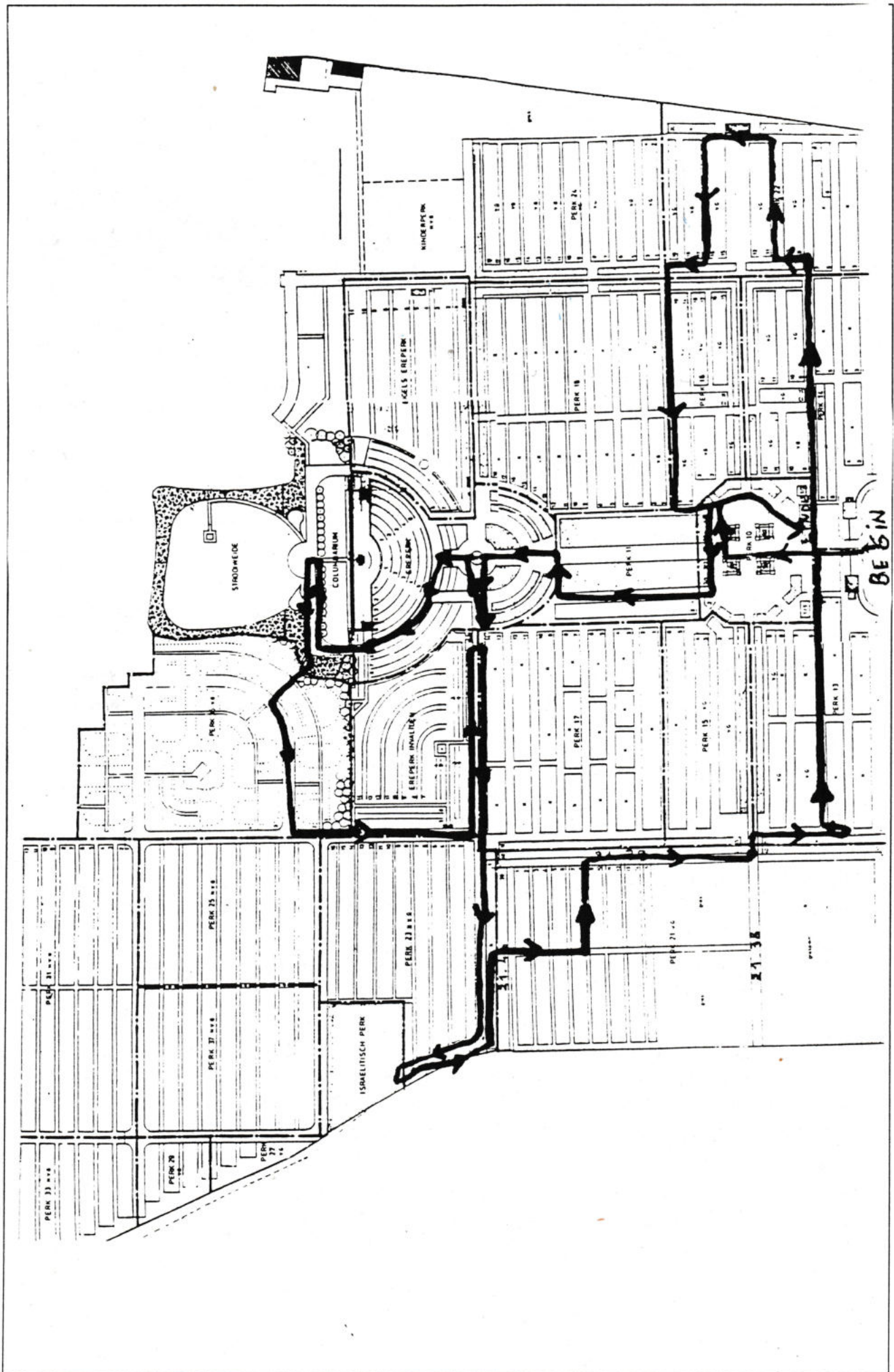
Trouwens voor erg boeiend en levensecht strand- of dijktheater zorgt de Oostendenaar dezer dagen zelf al. Na de Kursaal-veelakter en de Zottenkot-vaudeville draait de synopsis nu om de hamvraag: wil de Oostendenaar het gebeurlijk aanstormend stormgeweld uit zee keren met strand of steen?

Onder de voorlopige werktitel "Moet er nog zand zijn?" spelen de burgemeester en zijn achterban én de Werkgroep 'Stad en Zee', de hoofdrol in dit massaspektakel. De bij- of figurantenrollen werden enthousiast opgenomen door opvallend veel Oostendenaars als 'Morrend volk'. Rol die ze - niet zonder impact overigens - al glansrijk uitspeelden in het theater over de Kursaalmaquettes.

Waar de Werkgroep 'Stad en Zee' vorig jaar in extremis de burgemeester nog kon overtuigen om mee te schrijven aan een boeiend en erg geslaagd vernieuwd scenario voor de heraanleg van de zeedijk tussen Kursaal en Parijsstraat, lijkt het nieuwe stuk eerder op een koninginnendrama uit te draaien. De burgemeester liet alvast niet na om - nog voor de algemene (re)petitie(lijst) van de Werkgroep Stad en Zee - een paar spraakmakende rekwisieten op de zeedijk te sleuren.

De première van dit Theater zonder Zee is voorzien in het najaar. Omwille van het verhoopde succes heeft producer Baldewijns het stuk 'De nieuwe zeesluis' voor onbepaalde tijd naar de coulissen verwezen.

Het Bestuur

Kerkhof Stuiverstraat (2)

Katrijn Compernelle

(Vervolg van vorig nummer)

Onmiddellijk rechts van het monument van Van Glabbeke, zien we een merkwaardige grafsteen: het is een grote ruwe steen, met als enige vermelding "Hommage au poète Henri Vandeputte". Wie was deze man ?

HENRI VANDEPUTTE
1877 - 1952

Henri Vandeputte, Franstalig dichter, werd geboren op 17 februari 1877 te Schaarbeek. In 1905 stichtte hij het internationaal vermaarde tijdschrift "Anthée" samen met Christian Beck en Louis Piérard.

Na jaren verblijf in het buitenland, vestigde hij zich in de jaren '20 in Oostende, waar hij bij de redactie werkte van "Le Carillon".

Hij bekleedde verscheidene functies in het Kursaal en in de Société Les Palaces d'Ostende. Tussen de twee wereldoorlogen was hij artistiek directeur van het Casino-Kursaal. Vanwege zijn kursaal-activiteiten 's zomers, noemde hij zichzelf "un poète en hiver".

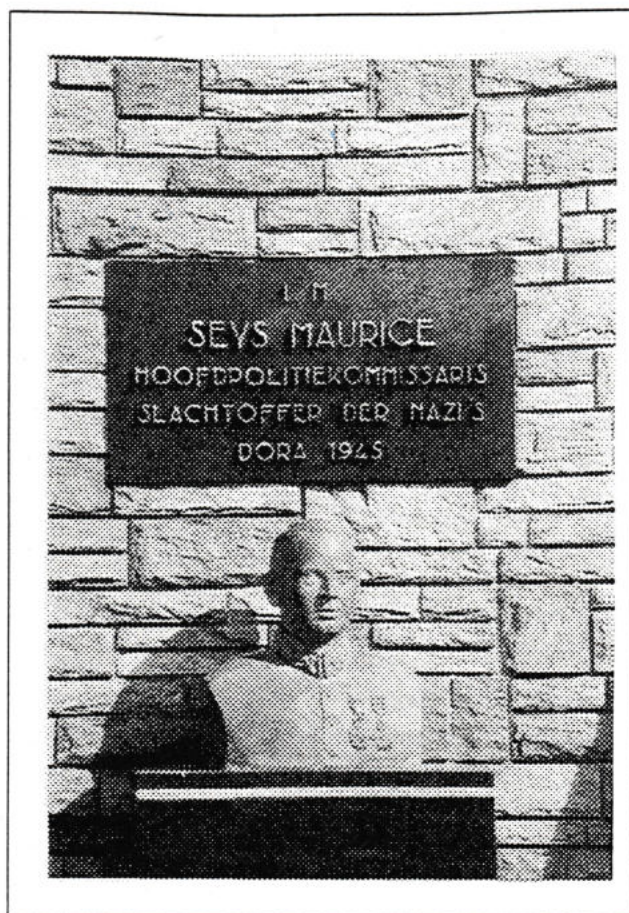
Toen er onder de oorlog en kort na de oorlog geen kursaal meer was, besloot hij een boekenwinkel te openen in de Madridstraat. In 1951 verkocht hij zijn zaak en uit noodzaak verkocht hij een groot deel van zijn bibliotheek aan de Oostendse stadsbibliotheek.

Hij overleed op 5 april 1952.

We vervolgen onze weg richting Calvarieberg, via het pad dat links loopt van de middenlaan.

Even voor de zuil bekijken we in de linkerrij de grafsteen van de ouders van Karel Jonckheere, die versierd is met een tekening van Josef Cantré, de man van het beeld "de communicatiemedia" op het postgebouw.

Wat verder staat de zuil waarin de urnen bewaard worden met de as van twee jonge Oostendenaren die in de concentratiekampen zijn gestorven : Leopoldus Jacquemin (1917-1944) en Marcel Mechiels (1921-1944). Op de zuil staat de inscriptie : "Oostende herdenkt zijn

helden". Ze werd opgericht ter nagedachtenis aan de politieke gevangenen.

Links van de zuil zien we het grafmonument met buste van één van deze politieke gevangenen :

MAURICE SEYS
1891 - 1945

Maurice Seys werd geboren op 19 januari 1898 te Oostende. Tijdens de Eerste Wereldoorlog nam hij deel aan de slag van de IJzer. Hij was toen zestien jaar ! Na de demobilisatie bood hij zich aan voor het examen van adjunct-politiecommissaris en werd in deze functie benoemd in 1920. In 1935 werd hij politicommissaris en in 1939 nam hij de functie van hoofdpolitiecommissaris op. Onder zijn bewind werd het korps gemoderniseerd : patrouilles gebeurden nu ook met de fiets, iedere wijk kreeg een vaste wijkagent en ook de administratie werd hervormd. Door zijn toedoen werd een vaste motorbrigade opgericht, in het Oostende de "Vliegende pliche" geheten.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hij lid van de weerstand van de kust. Op 9 oktober 1941 werd hij voor de eerste maal opgepakt voor een drietal weken. Op 9 januari 1944 werd hij een tweede maal gearresteerd. In maart 1945 bezweek hij in het exterminatiekamp Ellerich, dat deel uitmaakte van het concentratiekamp Dora in Duitsland.

Ondertussen staan we midden in het EREPERK.

Vroeger kende dit perk een grote verscheidenheid van graven zoals de andere delen van het kerkhof. In 1961 besliste de gemeenteraad deze verscheidenheid aan graven te vervangen door een ereperk met - symmetrisch aangelegd - gelijke graven, éénvormig en eenvoudig van aanplantingen, met de bedoeling tot een werkelijk ereperk te komen zoals dat het geval was op kerkhoven in andere steden. De werken duurden tot in 1966.

Op het ereperk liggen een kleine 680 Belgen begraven :

- de op het slagveld gevallen militairen
- de door de vijand ter dood gebrachte personen
- de personen overleden tijdens hun verzetpleging tegen de vijand
- de militaire oorlogsinvaliden.

Deze laatste groep ligt op het ereperk der invaliden links van ons.

Er zijn ook 6 graven van Fransen.

Rechts van ons bevindt zich het ereperk van de gesneuvelde Britse militairen, 50 uit de Eerste Wereldoorlog (waarvan 7 onbekenden) en 380 uit de Tweede Wereldoorlog (waarvan 76 onbekenden). Zij werden kosteloze eeuwige vergunning verleend, als blijk van hulde en erkentelijkheid vanwege het Belgische volk.

Temidden van het Britse ereperk staat het "cross of sacrifice", het kruis van zelfopoffering.

Links van het ereperk nemen we het wegeltje doorheen het columbarium dat ons naar de strooiweide leidt. Onder de luifel staand, zien we links en rechts twee legplaatsen voor bloemen en kronen. Deze zijn ontworpen in de vormen van een traan.

In het midden staat een kleine sokkel waarop de urne kan geplaatst worden terwijl de nabestaanden een laatste afscheidsgroet brengen.

Via het wandelpad komen we tot bij het monument van de strooiweide. Het betreft "DE

LEVENSBOOM" van Jacky Demaeyer.

De stad bestelde dit monument in 1976 bij deze Oostendse beeldhouwer, na een beperkte wedstrijd waaraan o.m. ook Gérard Holmens en Paul Vermeire hebben deelgenomen.

Het beeld, een compositie in brons en beton is in totaal 6,5 meter hoog. Op een hoge betonnen paal rust een bronzen sculptuur in een schijnbaar wankel evenwicht. De compositie stelt met elkaar verbonden zaadvormen voor. De zaadvorm staat voor verbinding, ontluiting, leven, groei, energie

JACKY DEMAAYER

Jacky Demayer werd geboren te Oostende in 1938. Hij is wat je noemt een self-made kunstenaar. Hij begon zijn kunstenaarsloopbaan in 1959 als kunstschilder. Aangetrokken door de zee, wandelde hij vaak langs het strand. Van deze tochten bracht hij "afval" mee : verweerd en verhakkeld wrakhout. Aangevuld met oude meubelen construeert hij hiermee zijn eerste assemblagebeelden. Vanaf 1968 ontwikkelt hij totemfiguren, een soort paalvormige constructies in eikenhout. Zijn liefde voor en kennis van de sculptuur van vreemde volkeren speelt hierbij duidelijk een rol.

Later komen er beelden opgebouwd uit strakgehouden geometrische vormen. En toch zijn zijn beelden niet abstract. Ze zijn steeds betrokken op de mens, op dier en plant, op groei en vruchtbaarheid. Hij streeft er ook naar zijn beelden eenvoudig te houden naar vorm en gegeven, teneinde de toeschouwer in staat te stellen ze na een globale waarneming direct in zich op te nemen. Ze staan als het ware "open", terwijl ze toch geheimzinnigheid uitstralen.

Van de strooiweide wandelen we doorheen perk 35, ook gekend onder de naam perk VAN HOORNE. Dit is de naam van de schepen die de initiatiefnemer en de bezieler was van dit éénvormig gedeelte van het kerkhof. Hij streefde hiernaar uit sociale bezorgdheid.

Voor een teraardebestelling in dit perk betaalt men een bepaalde som, die niet alleen een 50-jaar durende grondconcessie inhoudt, doch ook de grafsteen, de infrastructuur en het onderhoud van de perken. Blijkbaar spreekt deze formule aan, want het perk moet voortdurend uitgebreid worden.

In dit perk liggen verscheidene schepenen

begraven : de heren Van Hoorne, Felix, Miroir en Dumarey, alsook de glazenier Cor Westerduyn.

COR
WESTERDUYN
1901 - 1980

Cor Westerduyn werd op 26 september 1901 geboren te Scheveningen, een voorstad van Den Haag (Nederland). Reeds op jonge leeftijd voelde hij zich

aangetrokken tot de tekenkunst. De liefde voor de glasschilderkunst, die zo mooi omschreven wordt als "de kunst van de landen zonder zon", kreeg hij waarschijnlijk van een glasschilder die bij hem in de buurt woonde en waarbij hij regelmatig zijn vrije tijd doorbracht.

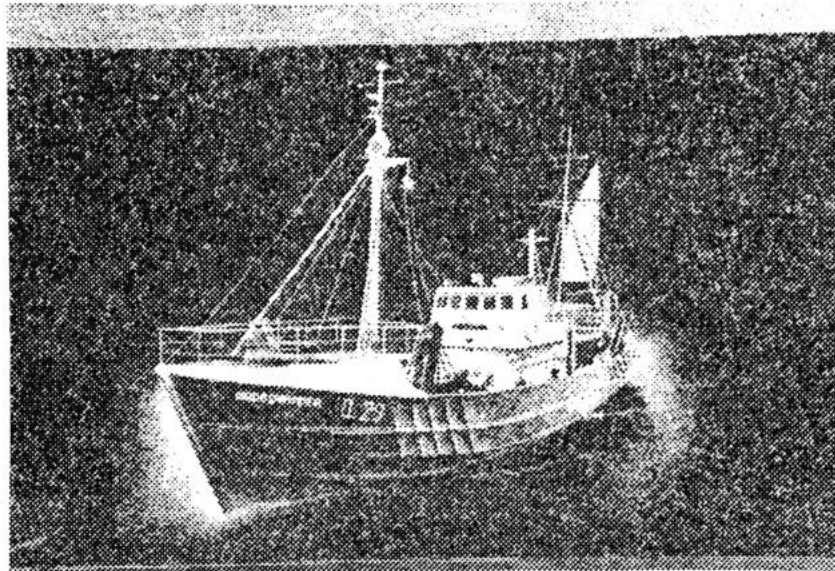
Op 14-jarige leeftijd ging hij in de leer bij glazenier Lieftinck in Den Haag, terwijl hij in zijn vrije tijd les volgde aan de stedelijke academie. In 1925 ging hij werken in het Brusselse glazeniersatelier van Edward Steyaert, op dat ogenblik aanzien als de beste glazenier.

Vier jaar later trok hij naar het atelier van Spreters. Hier beperkte hij zich niet meer tot het schilderen, maar sneed, zette en monteerde ook kunstglazen.

In 1929 huwt hij Angela Ryckegem, afkomstig van Westende-Bad. In datzelfde jaar vestigt hij zich als zelfstandige, doch zijn carrière komt pas van de grond in 1936, wanneer het echtpaar verhuist naar Oostende en hij een atelier opent in de Plantenstraat.

Zijn eerste grote opdracht waren de glasramen van het nieuw gerechtshof van Oostende. Andere belangrijke werken van hem zijn de glasramen van de H. Godelievekerk (1940) en de brandglasramen van de kerk O.L. Vrouw-Koningin te Mariakerke (1958). Ook het Sint-Jozefsraam in de voorgevel van de Sint-Jozefsschool in de Spilliaertstraat is van zijn hand. Zijn geliefde thema's waren : maritieme voorstellingen (vooral zeilende karvelen), madonna's en vissersfiguren.

In 1947 verhuisde hij naar de Zwaluwenstraat,

waar hij bleef wonen en werken tot hij in 1966 officieel stopte. Hij overleed op 8 juni 1980.

Voor we ons naar de Joodse begraafplaats begeven, bekijken we nog een aantal merkwaardige grafzerken.

Eerst is er de grafsteen met een prachtige tekening van de O.29 "De Broodwinner". Op het ogenblik dat dit schip gecharterd werd als opleidingsschip voor de leerling-vissers van het Provinciaal Maritiem Instituut en het Koninklijk Werk Ibis was de reder Frans Deschepper, die hier begraven ligt.

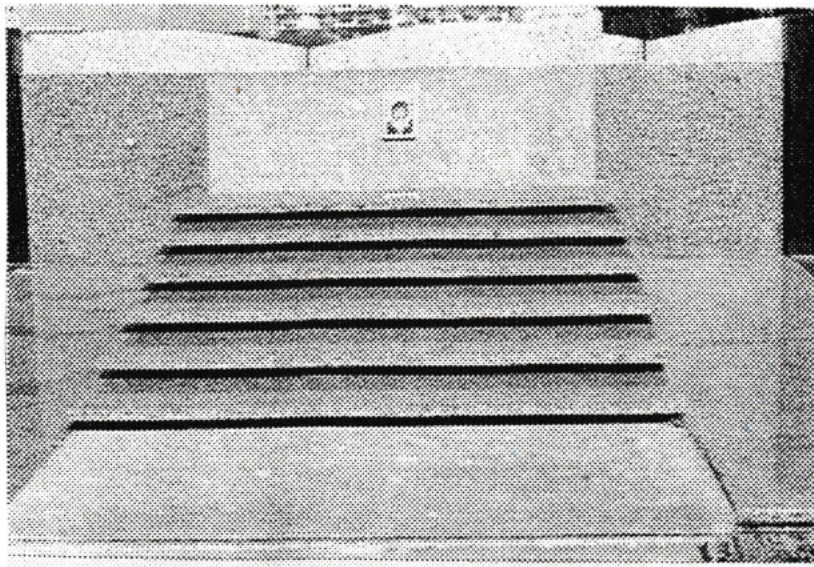
Wat verder de grafsteen van de familie Pauwels. Boven op het graf zijn 6 trappen aangebracht: de trappen symboliseren het opgaan naar het leven na de dood, de 6 staat voor het aantal familieleden dat hier begraven zal worden.

Enkele plaatsen verder zien we een grafsteen met daarop een geheel van afgeknotte zuilen in een moderne versie : symbool van een kort leven. Hier ligt een kind begraven.

En op het einde van deze rij bemerken we een toch wel merkwaardig bas-relief. De echtgenoot van de dame die hier begraven is, bezat een koffieplantage in Kongo. Bij haar dood schonken de inwoners dit kunstwerk uit dankbaarheid.

We keren op onze stappen terug en vervolgen deze laan tot op het einde, tot aan de Joodse begraafplaats, die totaal omzoomd is door een haag.

Tot aan de uitbreiding van het kerkhof lag deze begraafplaats buiten de grenzen van het kerk-

Graf met de zes treden van de familie Pauwels.

hof, zoals het Joodse geloof het voorschrijft. Merkwaardig is wel het feit dat hier ook een moslimgraf te vinden is. Het betreft het tweede graf onmiddellijk rechts bij de ingang. Het is te herkennen aan de Palestijnse ster op de zerk. We zetten onze weg verder doorheen perk 21 waar we in laag 8 het graf van Mathieu Corman vinden.

MATHIEU CORMAN 1901 - 1975

Mathieu Corman werd geboren te Lontzen (toen in Duitsland) in 1901. Hij stamde uit een landbouwersfamilie.

In 1925 komt hij naar Oostende, destijds dé residentiële badstad bij uitstek, waar alles kon en waar vooral rijke intellectuele tijd en geld zat hadden. Daar opent hij zijn eerste boekhandel(tje) in de Adolf Buylstraat nummer 44, in de hall van de kantoren en redactie van "Le Carillon" (zie Henri Vandeputte - een goede vriend van hem). Vier jaar later reeds koopt de familie een huis op nummer 51, waar Corman niet alleen een grote boekenzaak vestigt, maar ook meteen een begrip neerzet. Al wie naam had in die tijd en ook later, kwam bij hem over de vloer : Einstein, Ensor, Henri Vandeputte, Michel de Ghelderode, Henri Storck, Felix Labisse. Deze laatste schilderde voor de boekhandel een portrettengalerij van moderne literatoren (o.m. Zola, Dostojewski, Saint-Exupéry, Erasmus, Hemingway,...) : 20 panelen met 60 schrijvers. (Een deel ervan is nog te bewonde-

ren in ee boekhandel in Hasselt.)

En het was ook Labisse die het embleem van de Corman ontwierp: twee tiggertjes of pantertjes verstrengeld met het lichaam van hun moeder. Velen onder jullie zullen thuis nog een boekenomslag of een boekenwijzer met dit embleem in handen gehad hebben.

Corman was ook free-lance journalist.

In 1936 vertrekt hij naar Spanje om er de burgeroorlog te verslaan voor de Franse krant "Ce Soir", toen onder leiding van Louis Aragon. Onder zijn collega's ter plaatse : Ernest Hemingway, die Corman duidelijk bewonderde. Over zijn wedervaren laat hij 2 boeken schrijven, waaronder "Brûleurs d'idolles", later vertaald door Karel Jonckheere.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, nam Corman contact op de communistische partij. Vanuit Engeland organiseerde hij een ontsnappingsroute via Spanje en Portugal. In 1942 wordt hij bij een overbrenging gesnapt en brengt hij negen maanden in de gevangenis door. Terug in Engeland, wil hij ingezet worden in België, en volgt hiervoor een opleiding parachutist-guerrilla en een opleiding secourist. Doch het baatte niets. Wellicht vanwege zijn banden met het communisme? Na de oorlog reisde hij opnieuw veel : naar Rusland (9 maal) en de buurlanden, naar China, de Verenigde Staten. Hij doorkruiste meermaals Europa.

Op het thuisfront kwam hij ondertussen meerdere keren in opspraak vanwege de verkoop van "gedurfde" boeken. Het moet gezegd dat hij daarbij geen gelegenheid onbenut liet om de gerechtelijke diensten uit hun toen nog erg puriteinse hoek te halen. Eénmaal maakte hij het wel erg bont : hij legde het uitstalraam vol boeken met de titel "Pret in bed". De mannen van de wet namen de boeken uiteraard in beslag. Achteraf bleek het boek niets anders te zijn dan een handboek voor verpleegsters !

In 1974 kwam hij in een vreemd parket terecht.

Hij werd beschuldigd van verleiding van minderjarigen en bracht een tijd in de cel door. Later werd hij in voorlopige vrijheid gesteld. "Een vuile zet", zo omschreef hij het zelf. Een tijd lang hoorde of zag niemand hem, tot zijn lijk ontdekt werd in de buurt van zijn geboortedorp. Hij had zich een kogel door het hoofd gejaagd.

Op zijn grafzerk staat te lezen :

"MATHIEU CORMAN - 1901 - 1975 -
HOMME LIBRE"

We komen aan perk 13 waar we op de hoek van laag 4 het graf vinden van de schoonouders van Gérard Holmens. Op het graf staat de tekst "Vivre c'est se préparer à mourir sans regret" en een beeldhouwwerk van deze Oostendenaar.

GERARD HOLMENS

Gérard Holmens werd te Oostende geboren op 29 september 1934

Hij groeide op in deze stad, maar bracht de oorlogsjaren door in Engeland. Tijdens de vijftiger jaren ontplooidde hij zich tot kunstenaar. Hij volgde achtereenvolgens les aan de academies van Oostende (1951-1953; bij Willy Vanhuyse), van Antwerpen (1955-1956; bij Willy Kreitz) en Gent, en tenslotte aan "La Grande Chaumière te Parijs (1957; bij Zadkine).

Zijn werk is steeds in evolutie geweest : hij sculpteerde eerst abstraherende vormen, ging later over tot een reeks beelden in 2 materialen ("parasitaire vormen") en vanaf 1965 creëerde hij een reeks "mobiele steensculpturen". Zijn

abstracte beeldhouwwerken evolueerden naar een zuivere beeldhouwkunst toe, gebaseerd op contrasten van holle en bolle vormen, van volumes en holtes.

Zijn reis naar Ierland (1968) luidde een nieuwe periode in die resulteerde in de beeldencyclus "De Stilte". Deze werd voorgesteld op het strand van Oostende en werd op markante

wijze opgeluisterd met het woord van Karel Jonckheere. De laatste jaren van zijn leven bracht hij door in Frankrijk, waar hij overleed op 4 januari 1995.

In de rij er net voor bemerken we onmiddellijk het graf van Jules Peurquaet met het dodenmasker en de vermelding daaronder: "Het dankbare volk aan Jules Peurquaet".

Het graf is een ontwerp van architect Eysseleinck in samenwerking met Josef Cantré, het duo van het postgebouw.

JULES PEURQUAET

1885 - 1947

Julianus (Jules) Henri Emiel Peurquaet werd geboren te Oostende op 30 november 1885. Hij was de tweede uit een gezin van 6 kinderen, dat in de Witte Nonnenstraat handel dreef in koloniale waren en dranken. Zijn vader overleed op jonge leeftijd en het gezin had met armoede te kampen. Jules moest dan ook zo snel gaan werken om te zorgen voor een bijkomend inkomen. Hij werd eerst leerling-paswerker bij het Zeewezen en later bankwerker bij de Wagon-Lits. Na zijn legerdienst trad hij als dienst als bankwerker bij de trammaatschappij. Hij besefte zeer snel de voordelen van het syndicalisme en van de samenwerking onder de arbeiders en stichtte daarom in 1909 het "tramsyndicaat".

Tijdens de oorlog werd Jules Peurquaet door de Duitsers als "gevaarlijk" bestempeld : om de 14 dagen moest hij zich aanmelden op de Kommandantur.

Na de oorlog zette hij zich verder in voor het

syndicalisme. In 1919 werd hij permanent secretaris van de vakbond.

In 1921 werd hij verkozen voor de gemeenteraad. In 1932 werd hij schepen van openbare werken, een functie die hij bleef vervullen tot aan zijn dood.

In 1925 werd hij verkozen voor de provincieraad en in 1932 werd hij volksvertegenwoordiger. Hij zetelde in de kamer tot in 1946, toen hij ontslag moest nemen om gezondheidsredenen.

In het interbellum was Peurquaet, samen met Van Vlaenderen, de leider van de Belgische WerkliedenPartij in ons arrondissement. Hij stichtte ook een "syndicaat" voor het gemeentepersoneel. Koekoek, het humoristisch bijblad van Vooruit, vertelt hierover de volgende anekdote: "kort na de (eerste) oorlog had het schepencollege besloten een klachtencommissie te stichten, waar het personeel, na de uren van het werk, zijn klachten mocht komen neerleggen, zonder de tussenkomst of de inmenging van personen, vreemd aan de dienst. Zonder den syndicalen leider dus. Wat te doen? Jules had er seffens iets op gevonden om het schepencollege een handje toe te steken. Op zekeren avond trok hij stoetsgewijze met minstens 150 stadswerklieden naar het stadhuis, die allen eensgezind dezelfde vraag stelden. Toen dit reeds een uur had geduurd vroeg de dienstdoende functionaris, die niet wist dat er zooveel reclamateurs waren, of de klachten niet gingen eindigen. Om zich te vergewissen, kwam hij eens uit zijn bureel en zag, dat gansch het stadhuis vol stond! Op zijn vraag, of het al dezelfde klachten betrof, werd hem in koor bevestigend geantwoord. Het resultaat was: de klachtencommissie verdween zoo spontaan als ze tot stand gekomen was en het personeel kreeg een gevoelige loonsverhoging."

Verder was Peurquaet nog voorzitter van de Werkrechtvaardersraad te Oostende, lid van de raad van beheer van de Oostendse bouwmaatschappij "De Oostendse Haard" en voorzitter van "Het Volkshuis."

De Tweede Wereldoorlog noodzaakte hem ondergronds te werken. Samen met enkele medewerkers gaf hij het sluiktijdschrift "Uilenspiegel" uit.

Hij overleed op 4 oktober 1947. Na zijn overlijden werd de straat waarin het socialistische

vakbonds- en partijlokaal "De Noordstar" gelegen was, de toenmalige Veldstraat, naar hem Jules Peurquaetstraat genoemd.

Van perk 13 steken we de middenlaan over en wandelen door perk 14 naar perk 22.

Op de hoek van laag 9 zien we het graf van de familie Defloor. Ook deze grafsteen is een ontwerp van architect Eysselinck, net zoals de steen van het volgende graf dat we gaan bekijken in laag 11, dat van Georgette Troy. De grafsteen draagt zijn naam, doch het geheel doet wat vreemd aan omdat de steen wat ongelukkig op de terp eronder ligt. Ik vraag mij af of dit zo bedoeld was.

We wandelen verder door perk 22 waar zich ook nog het graf van Léon Spilliaert bevindt. Ik denk dat het onnodig is verdere uitleg te geven bij deze internationaal gerennommeerde kunstenaar. Zijn graf is naar het beeld van zijn schilderijen: ontdaan van alle overtoellige en gereduceerd tot het essentiële.

Een andere toch wel internationaal gekende Oostendenaar die in perk 22 begraven ligt, is

LEANDRE VILAIN

1866 - 1946

Léandre Vilain werd op 26 februari 1866 geboren te Trazégnies, een dorpje tussen La Louvière en Charleroi. Zijn vader werkte als opzichter in de koolmijnen van Courcelles.

Hij begon zijn muziekstudies bij Jacques-Nicolas Lemmens aan het Lemmensinstituut te Mechelen. Na de dood van Lemmens in 1881 volgde hij orgellessen aan het conservatorium bij de beroemde Alphonse Mailly. Hij behaalde zijn eindexamen in 1889.

Op 3 maart 1890 werd hij organist van de SS. Petrus en Pauluskerk te Oostende. Kort nadien werd hij ook titularis van de orgelbank van het Kursaal. Vanaf toen bracht Léandre Vilain elk seizoen bijna dagelijks recitals, vooral arrangementen van populair-klassieke muziek. Hij speelde ook de orgelpartijen in de orkestwerken die door het Kursaalorkest werden uitgevoerd.

De zondagse hoogmissen in de SS. Petrus en Pauluskerk, door hem opgeluisterd, waren vaste afspraken voor de liefhebbers van romantische orgelmuziek.

Vilain werd al gauw een gevierd organist in binnen- en buitenland. Hij werd gevraagd voor concerten en inspelingen van nieuwe orgels. Zo gaf hij ondermeer recitals te Londen,

Manchester, Glasgow, Rome en Marseille. Hij componeerde zelf ook werken, waaronder een "treurmarsch" opgedragen aan zijn leermeester Mailly.

Na de Eerste Wereldoorlog verdween de vitaliteit van Oostende als kosmopolitische wereldstad en daarmee ook de schittering van het Kursaal. Ook de muzikale smaak veranderde: De romantische interpretaties moesten wijken voor een meer stijlzuivere muziek. In de SS. Petrus en Pauluskerk bleven zijn bewonderaars echter wekelijks toestromen. Ondertussen was Vilain ook leraar geworden aan het Koninklijk Conservatorium van Gent, waar hij les gaf van 1902 tot 1931.

Op 3 maart 1940 vierde Léandre Vilain zijn gouden jubileum als organist van de SS. Petrus en Pauluskerk. Naar aanleiding hiervan werd tijdens een plechtige hulding een herinneringsplakette op het oksaal van de kerk onthuld. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd hij net als zovele andere oudere Oostendenaars uit de stad geëvacueerd. Al die tijd verbleef hij te Ninove. In januari 1945 keerde hij naar Oostende terug. Ondertussen was het Kursaal gesloopt en was zijn geliefd orgel voorgoed verdwenen.

Hij overleed op 16 november 1945.

Via perk 16 belanden we opnieuw aan het beginpunt van onze wandeling, doch niet vooraleer we nog het graf gezien hebben van August en Gaston Van Yper.

August Van Yper, beter gekend onder de naam Guustje, was de trouwe dienstknecht, de legendarische butler van James Ensor, die hij steevast "Menhère" heette.

Zijn broer Gaston was huisschilder van beroep, maar ook kunstschilder. Het heemmuseum "De Plate" bezit een aquarel van hem, geheten "Langsheen de Visserskaai".

We wandelen terug tot aan de ingang van de begraafplaats, waar we nog een laatste blik werpen op de middenlaan: de Pleuranten, het Vissersmonument, het grafmonument van Adolf Van Glabbeke, de zuil, het ereperk en op het einde de Calvarieberg uit 1932.

Dit is een prachtig verzorgde begraafplaats. Op het eerste gezicht merk je niet zoveel mooie dingen als op de begraafplaats van de Nieuwpoortsesteenweg. Neen, hier moet je

meer zoeken voor je iets vindt. Maar er zitten ook parels bij, zij het van een andere soort: soberder, maar zeker even waardevol.

4. BIBLIOGRAFIE

Lexicon van West-Vlaamse beeldende kunstenaars.

Biografisch woordenboek der kunstenaars in België.

Lexicon van West-Vlaamse schrijvers.

Nationaal bibliografisch woordenboek.

Antenne, maart 1997.

Jacky Demaeyer - Frank Edebau en Marcel van Jole.

Geo Verbanck beeldhouwer - Anthony Demey.

Brochure Open Monumentendag Oostende 1997.

Architect Gaston Eysselinck - De fatale ontgoocheling - Zijn werk te Oostende 1945-1953 - Marc Dubois.

De Plate - jaargangen 1981 - 1986 - 1989.

De Zeewacht - verscheidene jaargangen.

De gemeenteraadsverslagen van 1895 tot en met 1996.

Langs de Oostendse kateien - Omer Vilain. Ostendiana.

Bijdrage tot de geschiedenis van de Oostendse politie 1794 - heden - Daniël Deschacht.

Gérard Holmens - Beeldhouwwerken van 1955 tot heden - N. Hostyn.

't Oud kerkhof van Oostende - eindwerk van R. Werbrouck.

Gebonden jeugd (3)

Richard Quaegebeur

(Vervolg van vorig nummer)

Het leven op een binnenschip is niet zo eentonig als men zou denken. Zonder motor is het werk weliswaar iets zwaarder. Wij waren steeds aangewezen op een sleepmiddel. Zo werden wij vooral op grotere en drukkere wateren getrokken door sleepboten. Op kleinere vaarten waren het dan trage tractors of stellen paarden die dit werk verrichten. Was de aak leeg en moesten wij verderop laden, dan trok vader zelf en desgevallend moest Robert helpen. Ik liep ook gebonden mee te trekken maar dit was meer om beweging te geven en zo kon ik niet het water insukkelen. Wij spaarden dan de onkosten uit. Die kosten werden berekend met de bevrachter die zorgde voor de ladingsmogelijkheden. Mijn vader keek meest zelf voor de ladingen, maar de eigenaar regelde de betalingen en ontvangsten. Daardoor kon mijn vader zelf de meeste reizen kiezen.

Op een keer werden wij getrokken door een stel paarden. Het was zeer aangenaam door het kanaal te glijden op zo een trage wijze. De voerman en tevens eigenaar van die paarden, verhuurde zich om schepen te trekken en had een mogelijkheid tot trekken op een strook van ongeveer dertig kilometer. Ik denk dat het ergens in Wallonië was. Niemand wist welke taal hij sprak. Hij verstond iedereen maar de klanken die hijzelf uitbracht waren onverstaabaar voor de meeste mensen. Hij had zo zijn afspanningen langs de vaart waar zijn paarden 's nachts op stal konden. Vader zei zelfs dat hij bij zijn beesten sliep. Hij stonk in elk geval naar het paard en waste en scheerde zich zelden, kortom een natuurmens zoals er in de vorige eeuw veel hebben rondgelopen.

De paarden waren zware sterke boerenpaarden. Het ras kan ik niet meer weten, maar het waren zachte, lieve dieren.

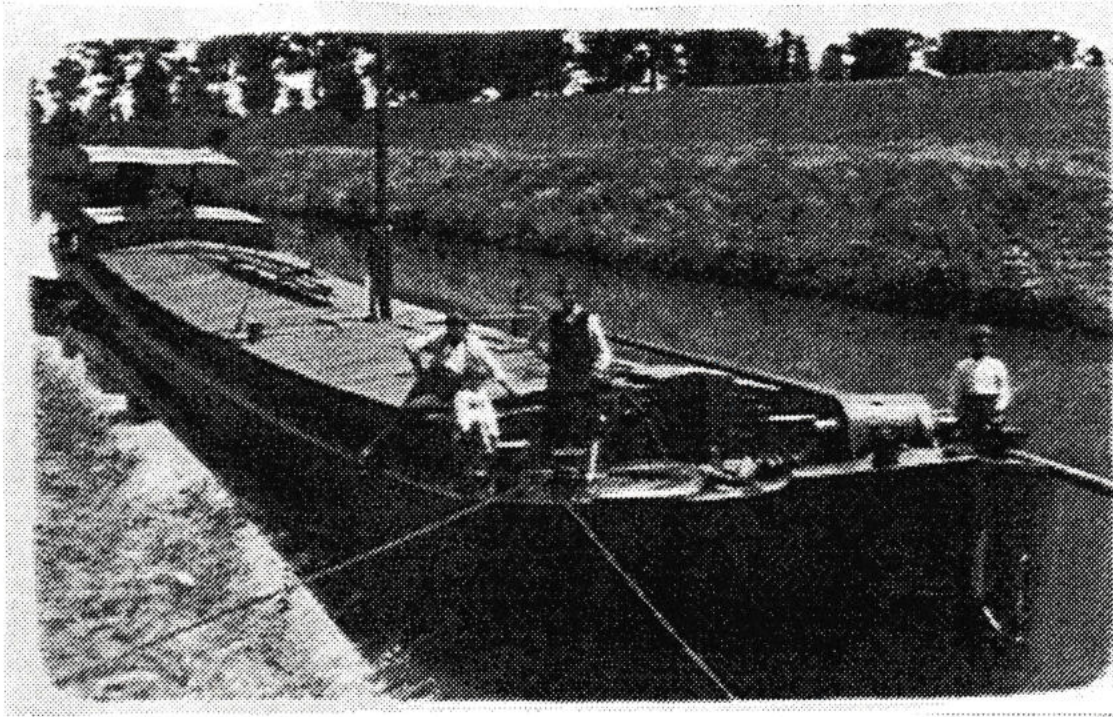
Telkens wij een aak, die aan de oever gemeerd lag, moesten passeren, werd de kabel gelost, door de schipper meegedragen tot voorbij zijn schip, waar de paarden dan wachtten. Vader stak dan de aak met een boomhaak vooruit al was het maar om de beweging er in te houden. Op een keer kwamen wij enige aken voorbij.

Wat verderop stonden een drietal schipperinnen te keuvelen en keerden zich naar moeder om iets te vragen. Op dit moment riep moeder plots: "Mo je moedekè kicken!" De voerman had "en passant" achter hun rug zijn broek gezakt, door zijn knieën gegaan en in enkele seconden een dosis menselijke afscheiding gelegd.

Ik had het ook gezien en verschoot dat hij zo een wit achterste had. Wat die vrouwen hem toen nariepen kon hem blijkbaar niets schelen. Ik zag hem wel een beetje de schouders schudden waarschijnlijk van het heimelijk lachen. Ik wist dat het maar een ruige kerel was, een man wiens ouderdom men onmogelijk kon schatten. Telkens een winkel of herberg op zijn weg lag, stapte hij binnen om een paar borrels te nuttigen. Alle weersomstandigheden hadden zijn gezicht doorkerfd met groeven en rimpels. Op het eerste gezicht was hij iemand om links te laten liggen. En toch heb ik hem graag gemoegen en zal nu zeggen waarom.

Die dag mocht ik eens mee aan wal met broer Robert. Hem was uitgelegd dat hij goed op mij moest passen. Hij deed van alles: vooruitlopen, de bosjes bezijden het kanaal onderzoeken, naar een rij huizen gaan, als die niet te ver stonden, maar naar mij omkijken had hij voorzeker vergeten. Ik liep echter braafjes mee, eens vooraan bij de paarden, eens tot op de hoogte van moeder achteraan, en dan eens rap lopen, want dat deed ik graag. Alles ging goed tot ik in de verte een troepje koeien zag, die, wel met een jongen erbij, mijn kant uitkwamen.

Nu moet ik zeggen dat ik een heilige schrik had van stieren. Mijn vader had kort na de oorlog lange omvaart gedaan en mij prentkaarten laten zien van stierengevechten. Daarbij kwamen nog wrede vertellingen over die dieren. En daar ik nog niet meteen het verschil zag tussen stieren en koeien, veronderstelde ik dat ik in doodsgevaar verkeerde. Robert was nergens te bespeuren. Ik bleef stokstijf staan, als verlamd van schrik. Moeder riep nog niet benauwd te zijn, maar ik maakte aanstalten om in het water te stappen en zo aan boord te komen. Ik zag de bodem in het heldere water en door de breking van het licht leek het zeker niet te diep op die

Het binnenschip met helemaal vooraan rechts mijn broer. Het kind tussen de twee volwassen mensen, mijn ouders, ben ik.

plaats. Dat dit bedrieglijk was, wist ik toen nog niet.

De redding kwam van een andere kant. Juist wilde ik in het water springen toen de voerman mij met sterke handen vastgreep, mij hoog boven de koeien naar zijn span droeg en mij op een paard zette. Mijn beentjes werden haast opengerokken op de brede rug, maar ik zat vast met de juk als houvast. Ik hoorde mijn vader iets roepen dat op merci geleek maar de man wuifde terug en bracht een paar niet te begrijpen klanken uit. Ik beleefde een van de gelukkigste momenten van mijn leven. Hoog op het paard zag ik van alles en nog wat. Ik voelde mij één met het dier. Zijn kop ging op en neer en zo deinde ik ook op en neer met zijn tred. Het voelde mij niet eens op zijn rug. De voerman liep onderweg nog een paar keren een huis binnen maar het deerde mij niet; ik voelde mij veilig.

Een goede twee uur later zat de dagtaak er op. Hij nam mij van het paard. Hij rook naar de beesten, naar het paard, naar een mengeling van stro, paardenmest en -pis, naar zuur zweet.

Zijn handen waren zwart van allerlei vuil, de nagels in de rouw (zoals moeder zei). Hij had een stinkende alcoholadem en een baard als een ijzervijl. Maar ik kustte hem op zijn wang. En hij, hij lachte eens...

's Avonds werd ik eens goed geschrobd en mijn broer zei dat ik nog stonk naar die vuile vent. Toen zei ik iets dat ik gehoord had van grote mensen en anders nooit had durven zeggen. Het was er uit voor ik het wist: "Je kà verrekken!"

Nog een halve dag heeft die voerman ons getrokken. Ik stond op het dek gebonden toen hij zijn stel draaide. Ik wuifde eens naar hem zoals naar een vriend. Hij stak zijn hand op tot afscheid. Ik heb hem nooit meer gezien.

Zoals reeds gezegd sliepen wij in alkoven. Die plaats was in het achterschip onder de roerbak. De kamer was gescheiden van de scheepswand door planchetten. De vloer bestond uit zwaardere planken. Bovenaan was een soort cockpit voor klaarte maar daar die ook halvelings onder de stuurbak zat, was er van verlichting niet te veel sprake. Alleen recht onder die glazen was er dus klaarte. Daar hing een grotere luster, versierd met glazen kraaltjes en bellen, die kon branden op petroleum. Die werd nooit gebruikt en was dus brandstofloos. Gelukkig maar, want ei zo na werd die lamp oorzaak van een drama.

Telkens wij op de Schelde moesten varen - ik veronderstel tussen Antwerpen en Terneuzen - richting kanaal naar Gent, werden verschillende aken door een paar zware sleepboten getrokken. We voeren dan in blik, twee aan twee, met een spatie van een tiental meter. Wegens de hoge

stroming van de Schelde in haar monding waren wij verplicht snel te varen en de verbindingen tussen de aken met zware kabels te voorzien. De schippers moesten natuurlijk heel attent blijven en hun roer op de goede koers houden.

Ik was alleen aan boord met mijn ouders. Ze hadden mij in de slaappleats gezet, op een deken, spelend met mijn blokjes of zoiets. Om enig licht te hebben zat ik onder het venstertje van de cockpit. Even voor het konvooi afdraaide naar Terneuzen kwamen de schepen dwars in de stroming te liggen en begonnen ze geweldig te deinen. Wat er toen gebeurde weet niemand. Was die luster niet goed vastgehecht? Was de haak los gekomen? Feit was dat die luster met zijn scherpe punt vlak op mijn hoofdje terecht kwam. Meteen was ik buiten bewustzijn.

Pas een uur later, toen de aak aan de wal lag, vonden mijn ouders mij. Een hoofdwonde bloedt geweldig en mijn bloed was al halwege de kamer gelopen. In een waas zag ik nog de plaats vol met volk staan.

Later werd mij verteld dat een der sleepbootkapiteins, die woonachtig was in Terneuzen, mij naar het hospitaal heeft gevoerd. Daar hebben dokters bijna twee uren aan mij gewerkt. Gans mijn hoofd zat vol hechtingen, overal kwamen stukjes glas uit mijn vel. Na één overnachting mocht ik naar huis, met moeder die bij mij gebleven was. Mijn hoofd was nogal gezwollen. Meer dan acht dagen heb ik stekende hoofdpijn gehad, maar toen was het voorbij en beterde ik vlug. De littekens waren nog lang zichtbaar, maar wat mij het meest is bijgebleven was dat ik mijn vader voor het eerst heb zien wenen.

De jaargetijden aan boord hadden elk een verschillend uitzicht. De lange winter vond ik gezellig. Dan mocht ik immers beneden blijven in de warmte, terwijl het schip vaarde. Marie-Jeanne en Robert waren aan boord tijdens de eindejaarsdagen. Robert was echter steeds op dek. Hij hield zich onledig met wat rond te lopen, soms vader te helpen en veel te knutselen. Hij had steeds vuile handen en vader moest wel twintig keer op een dag zeggen ze te wassen.

Marie-Jeanne bleef beneden bij mij. Ze wilde steeds maar "moedertje" of "keukentje" spelen en dat zinde mij niet erg. Het liefst keek ik nog door een der zijvenstertjes van de kabine. Alles zag ik graag. De mensen en de bomen aan de wal, de huizen nabij en in de verte. Als ik een dorpje zag, vroeg ik mij af hoe het daar zou zijn

om te wonen en te leven. In de vooravonden, toen wij aanstalten maakten om aan te meren, zag ik dolgraag de nevel boven het water hangen. Ik dacht toen aan watergeesten uit de verhalen van moeder en andere bezoekers. Wonder boven wonder, had ik geen schrik van die geesten en vond het spijtig dat ik er nooit een zag.

Als het paste, gingen de schippers bij elkaar op bezoek. Radio's heb ik nooit geweten, en zeker niet bij ons. Voor mijn zeventiende, wij woonden toen al in een viswinkel in Brussel, heb ik thuis nooit muziek of weerberichten gehoord.

Eens gingen wij op bezoek bij een buurman, op een naast ons liggend schip. Wij zaten daar wel met tien man. De kinderen lagen in de hoeken van de roef, heel stilletjes, want de man speelde zijn muziekplaten. Hij had er meer dan vijftig, die hij een voor een op de draaischijf van de grammofoon moest leggen. Steeds moest hij opwinden om de gewenste snelheid te houden. Boven de grammofoon stond een hoorn als om door te roepen. Op die hoorn vond ik ook dat gekende merk terug met dat hondje dat voor zo een hoorn zat te luisteren. De schipper zei fier dat het de beste grammofoon was en natuurlijk de duurste. "La vwa de song meiter" zei hij en ik keek er met grote ogen naar.

Nu en dan stond een schipper op, keek eens in de hoorn en mompelde iets van wat ze al kunnen in de moderne tijd. De eigenaar scheen dan te groeien van hovaardij. Na een tijdje lagen alle kinderen te slapen behalve ik. Ik had voor het eerst de plaat horen spelen die lang nummer één is gebleven voor mij: "La marche des forgerons". Rond de jaren vijfendertig was dit het kenwijsje van Radio Luxembourg. Wij woonden toen in Brussel en ik heb menige keren aan kennissen gevraagd om te mogen luisteren omstreeks vijf uur. Dan werd die mars steeds gespeeld bij verandering van programma.

De eentonige winteravonden trokken anders goed op elkaar als er geen bezoek was. Vader las de krant of een boek, of legde een "réusite" met de kaarten. Moeder had altijd iets te naaien of te stoppen. Lezen en schrijven kon ze niet en meegaande had ze nooit leren breien. Marie-Jeanne kon dit wel en crocheerde graag. Robert kerfde meestal in een blok hout. Niettegenstaande dat hij eerder in het wilde weg sneed, heb ik nooit geweten dat hij zich kwetste. En ik... ik zat daar maar te wachten tot de slaap kwam. Er brandde immers maar één petroleum-lamp op tafel.

(wordt vervolgd)

Muito obrigado, Portugal! (4)

(hartelijk dank, Portugal)

Dirk Beirens

Memoires van een patrouillelijder.

noot: in Portugal is de munteenheid de *escudo* ("isjkoedoe"), te verdelen in 100 *centavos* ("seengtavoetsj"). De *escudo* wordt in deze tekst met \$ aangeduid. Je deelt - gemakkelijkschalve - het Portugese bedrag door vijf (=5) om het equivalent in BEF te bekomen.

MAANDAG
7
JULI
1997

In EVORA

Toen onze blonde Hollander kwam afrekenen na het eerder vermelde ontbijt, vertelden we hem dat we graag langer zouden blijven, maar we moesten onze afspraak nakomen in Portimao (Algarve). Hij wenste ons verder een goeie vakantie en we hebben hem niet meer weergezien, de auto gelukkig wel. Na het volstouwen van de koffer en het bijvullen van ons plastic flessenarsenaal, vertrokken we.

Eerst 80km naar **Beja**, een levendige stad en landbouwcentrum voor graan en olijfolie. De vele dagloners zorgden ervoor dat de streek het centrum van de communistische partij werd. Hier picknickten we even proletarisch op een parking naast het kerkhof. Op den duur zaten drie griezels ons vanachter het traliewerk aan te staren. Dat werkte nogal op de zenuwen van de lijder en zijn gezelschap dat van alteratie nog even de struiken moest opzoeken.

Van Beja ging het 50km verder naar **Castro Verde**, het kruispunt van twee nationale wegen: de N2 van Ferreira naar Loulé tegen Faro en de IP2 van Beja naar Castro Verde. In het 15km verder gelegen **Ourique** mondt de N123 (vanaf Castro Verde) uit in de IP1/N264 naar (bijna)

Albufeira aan de Algarvekust. Heel desolaat blijft de streek tot aan de Algarve. Het landschap werd woester, alsook de chauffeurs die voortdurend moesten slalommen tussen vrachtvervoer en toeristen op een tweevaksweg. We pauzeerden even aan een verlaten BP-benzine-station, want we waren ruimschoots voor op ons tijdschema. Nog 70 km van Ourique tot aan de Algarve "snel- en dodenweg", de N125 waarvan wij het westelijke deel richting Portimao en Lagos zouden verkennen tijdens ons vierdaags verblijf.

Eerst besloten we de **ontmoetingsplaats (!)**, een BP-station voorbij de nieuwe brug van Portimao, op te zoeken. Dat liep aanvankelijk niet van een leien dakje omdat we overal te snel afsloegen. Tegen 19 uur moesten we daar zijn, we hadden dus nog uren voor een eerste verkenning van Portimao. Vóór het levendige stadje ligt een (stinkend) moeras met water, zand en laag struikgewas. Portimao ligt aan een brede baai, waar Hannibal reeds een vlootbasis aanlegde. Nu die hebben we niet ontmoet. De meeste inwoners verdienen hun brood in de visserij, op de scheepswerven en in de visconservefabrieken.

We parkeerden betalend aan een schaduwrijk parkje, trokken omhoog, maar moesten weer omlaag want het toerismebureautje lag aan de andere kant van het park. Terwijl de meisjes een ijsje likten en daardoor plots heel erg moesten....trok de lijder als toerist het kantoortje binnen: graag wat info over de streek en blabla...is er een BP-station voorbij de nieuwe brug op de N125. Ja, dat klopte. Obrigado en bom dia. De lijder haalde nog wat cash uit de muur en dan gingen we shoppen in de Alisuper, rua dorade 10, bij Lucinda Marreiro - vernamen we achteraf.

Vanavond eten we spaghetti, eh ma? Vooraan stond een assortiment wijn en werden allerlei

kazen verkocht. We waanden ons echt in Frankrijk. Met het winkelwagentje jongleerden we van de ene naar de andere afdeling: zakje 125gr cacao voor de meisjes (125\$), 1 liter halfvolle melk (91\$), twee halve liters natuurlijke yoghurt (2 x 159\$), een pakje chocolade cheerios van 375gr (618\$), specerijen (40\$), tomaten (163\$), eieren (mendes ovos 98\$), 200gr Ementaler (212\$), een zakje chips voor kindermondjes (Ruffles 222\$), corn flakes of zoiets (265\$) twee ons bekende flessen witte wijn JP (2 x 329\$), een fles rode wijn periquita (810\$), appels (96\$), een pakje koffie 250gr (569\$), 500gr spaghetti (59\$), 10 ontbijtbroodjes (340\$), veel kaas en nog één en ander. Onze rekening vermeldde 6348\$ of +/- 1300BEF en "obrigado pela sua visita", vriendelijk hé.

Ondertussen kroop de klok naar zeven uur en we posteerden ons iets daarvoor aan het BP-station. Na enkele tellen stopte aan de overkant een Audi met Belgische nummerplaat. En hop, daar sprongen René en Bert, twee oud-VTI-leerlingen, respectievelijk elektronica en houtbewerking, tot bij ons. Alsof ze ons al jaren kenden, kusten ze de meisjes uitgebreid. Volgen maar tot bij het volgende afspraakpunt. Na een korte slalom, wachtten we bij een doodlopende straat op een meisje dat in het infobureau van Portimao werkte. Carla Alexandra Cabrita (niet te verwarren met cabrito=geit) bracht ons naar een appartementsblok met ruime parkeergelegenheid en een voldoende ruim appartement D4 op, jawel de 4de verdieping. De flat hoorde toe aan één van haar vriendinnen en zij kende de Belgen alleen van "ziens" in het toerismebureau. Dat was voldoende als vertrouwensbasis. Ze wilde onmiddellijk tonen hoe je de elektriciteit moest aansluiten, maar dat lukte haar niet tot de lijder haar bijstond. De lijder vroeg nog waar ze te bereiken was, in geval.....; ze gaf een telefoonnummer op en vroeg het bedrag van 24000\$ (4 x 6000\$) of ongeveer 5000 BEF voor 4 nachten, wat neerkwam op een goede 320BEF pp/nacht. Dat bedrag had de lijder echter niet meer op zak en hij beloofde het haar op zijn communiezieltje de volgende dag op haar werk te brengen. Hij liet haar dan veiligheids-halve wel een papier ondertekenen met de tekst: "Moi, soussignée Carla Alexandra Cabrita, déclare que j'ai reçue de Mr (lijder)... le mon-

tant de 24000\$ pour le séjour dans un appartement pendant 4 nuits. Le 8 juillet 1997, signature (Carla).

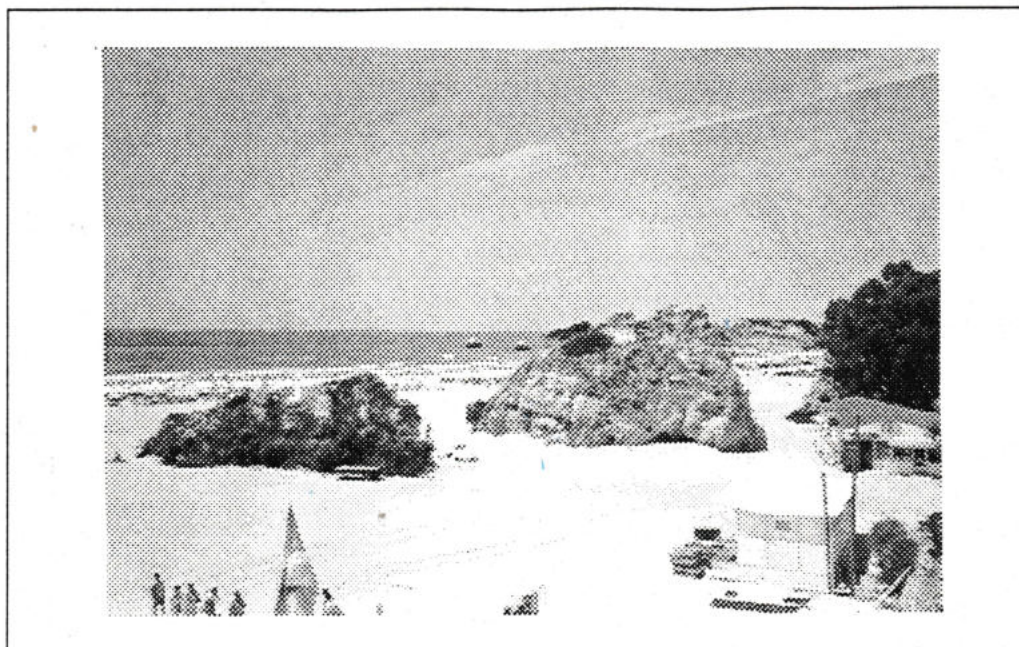
Weer op de begane grond kwam René, nu Reinaldo geworden, afgestoven met zijn schoon lief Aleida. Alles oké. Ja, en we nodigen jullie morgen uit om te eten tegen 21 uur (Aleida moest tot 20 uur werken in haar shopje), je mag Bert ook meebrengen. De dames bereidden vervolgens de spaghetti, terwijl de lijder het gas en het water aansloot en het verstopte toilet te lijf ging. Alles was sehr sauber, zouden de Duitsers zeggen, alleen jammer dat de percolator stuk was. Er was wel een wasmachine voorhanden, maar die hebben we wegens te weinig vuilgoed niet gebruikt.

Na een wijntje en een heel klein beetje TV trachtten we in te slapen, maar dat ging wel moeilijk vanwege het nachtelijke huilconcert van de vele loslopende honden in de wijde omgeving.

DINSDAG
8
JULI
1997

De **Algarve** is voor de meeste toeristen synoniem voor zonovergoten hotelvakantie zonder zorgen. Vooral de Engelsen hebben Zuid-Portugal ontdekt in de jaren zestig, voor de Portugezen er belangstelling voor hadden. Eeuwenlang lag het gebied weggedoken achter grillige bergruggen, ver weg van Lissabon en West-Europa. Maar eenmaal ontdekt, begon de trek naar het land waar zalig nietsdoen de grootste deugd was geweest, waar boeren en vissers niet harder werkten dan voor eigen onderhoud nodig was. Er verrezen bungalows, hotels, appartementen en campings aan de nog stille zandstranden; golfterreinen, jachthavens en nieuwe wegen werden aangelegd. Faro kreeg een vliegveld. De regering verleende haar medewerking aan de toeristische projecten maar is er toch meer en meer gaan op toezien dat het eigen karakter, de rust en de natuurlijke schoonheid, niet verder wordt aangetast. Dat karakter is voor een deel te danken aan de Moren die hier tot 1249 hebben gewoond in Al-Gharb (het westen), het westelijk deel van het door hen veroverde gebied (ten westen van

Andalusië). De Algarve, met een maximale lengte van iets meer dan 140km en een gemiddelde breedte van 35km heeft drie serra's, de Serra de Monchique (902m), de Serra do Caldeirao (577m) en de Serra do Malhao (599m), die het beschermen tegen de dorre droogte van het hoger op de kaart gelegen Alentejo.

Die nachtelijke lawaaimakers, de loslopende honden, zijn volgens Brian en Eileen Anderson (Wegwijzer voor de Algarve) wel een plaag. Zij suggereren bij een ontmoeting een "hondenverdover" te gebruiken, een elektronisch apparaat dat een geluid uitzendt dat onhoorbaar voor de mens, agressieve honden afschrikt. Soms kunnen ook een stok of een steen volstaan. Nu, wij hebben behalve hun gejack, geen lastige honden ontmoet, wel af en toe een doodgereden exemplaar.

Eerst reden we naar het infobureau in Portimao om onze schulden te delgen bij Carla. Van de gelegenheid werd ook gebruik gemaakt om te shoppen, we wisten immers niet waar we vandaag nog terecht zouden komen. Aag & Sil trokken er alleen op uit en de lijder werd megelokt naar een grote textielzaak Al-Faghar met zwemattributen. Na minutenlang passen - de verkoopster dacht een flinke slag te kunnen slaan - koos Els voor een lichtgeel ensemble uit 2 stukken met bloemenmotief en we moeten toegeven het staat d'r beeldig! Vervolgens kwamen we voorbij een soort allesvoorhandensanteboetiek "Drogaria Valente" in de Rua Diogo Tome. Zo'n ouderwets koffiezetsysteem van aluminium leek ons een goed alternatief voor de kapotte percolator. Volgens de folder moesten we 9 koppen uit het 3250\$ kostende ding kunnen halen, Portugese kopjes wél te ver-

staan. Toch konden we op die manier elke morgen van een vers kopje genieten!

Op naar het centrale strand van Portimao, Praia da Rocha en waar die naam vandaan kwam was ter plaatse onmiddellijk vaststelbaar. We vonden een zonovergoten parkeerplaats op 50m van de trap die naar het iets ruwere dan bij ons maar toch nog zachte zand afdaalde. Het strand was verdeeld in concessiezones met huurbare strandstoelen + parasol en botenverhuur bestaande uit pedalo's met schuifaf, jetski' - een ramp door de benzinedampen die je vanuit zee toewaaien - en opblaasbare 'gevallen'. We kozen een plekje op 20m van de waterlijn en constateerden al vlug dat het wemelde van de Engelsen. Ze waren dan ook vaak goed te herkennen aan hun rossig haar met rossige vlekkenhuid vaak beschermd door een lullig T-shirt of ook aan hun opvallende tatoeages zowel bij mannen als bij enkele vrouwen. Deze lower middle class figuren kwamen vroeger naar Oostende, maar kunnen nu voor minder geld naar de zonzekere Algarve. Plezant was wel de wandeling van de rotsige geulmuur door het verfrissende water naar de andere kant van het strand dat afgebakend was door een in zee lopende rotspartij. Zo vind je verder verschillende al dan niet drukke strandpartijen achter elke rotsmassa. De zon brandde fel en ook de meisjes kregen er na drie uur genoeg van.

We besloten inkopen te doen in het verder liggende **Lagos** want we kregen 's avonds gasten

op bezoek. Lagos heeft een charmante jachthaven en een hele mooie wandeldijk met palmbomen langs de havengeul. Langs de lange, brede hoofdlaan waren voldoende parkeerplaatsen. Maar eenmaal op de havendijk werden we om de 20m "lastig" gevallen. Het was blijkbaar laagseizoen en klanten moesten geronseld worden door eigenaars van excursieboten en/of jobstudenten die op commissie dagjesmensen en toeristen voor een uitstapje probeerden te klissen. Aan het eerste "standje" stond de bevallige Laura die ons een tochtje naar de grotten aanraadde of een hele dag naar Sagres met barbecue. Omdat wij, wij waren, deed ze er iets van af: i.p.v. 6500\$, 5500\$ en zeg maar dat Laura het gezegd heeft. You must be Canadian, merkte de lijder op en een enthousiaste gil ontsprong haar mond. You're the first to mention my nationality! That's fairly easy, voegde de lijder eraantoe, the Canadian flag is embroidered on your bag. Een gibberig gelag was de reactie en voor ons het sein om verder te trekken. Twintig meter verder "Sir, excursion, nice conditions...." En 20m verder: U, Hollands, wil u de grotten niet zien? Die had zijn vraag beter anders gesteld? En 20m verder: Deutscher? Wollen Sie mitfahren, sehr billig.. En nog eens 20m verder een onbemande stand die ons interessanter leek: 's nachts meegaan met een speciale boot met doorzichtig polyester ruim om het zeeleven te aanschouwen. Toch te commercieel, besloten we.

We geraakten bijna aan het einde van de dijk, rustten even uit bij het standbeeld van Hendrik de Zeevaarder en gingen op zoek naar een fruit- en groentenmarkt. Straat na straat stelden we vast dat dat niet zo gemakkelijk was: het ene restaurant na het andere, met ertussen een boekhandeltje of een textielzaak. Ongelooflijk dat aantal eethuizen! Uiteindelijk verwees een vriendelijke Hollandse ons naar de groenten- en vismarkt, maar die was in de vooravond afgesloten. Uiteindelijk vonden we toch een Alisuper in de Rua Vitor Da Costa Silva. Omstreeks 18 uur stapten we buiten met ons gekend wijnmerk JP, een rode en een witte versie, elk 350\$. Verder fruit (243\$), groenten (voor salade: 489\$), een doos melk (108\$), broodjes (170\$), brood (125\$) en limonade

(65\$); totaal 1902\$ en waren weer "obrigado pela sua visita".

Wat zouden we onze gasten voorschotelen? Tijdens het overleg snoven we de heerlijke geuren van versgebakken kip op. Ons besluit stond vast en de kippenbrader vroeg ons 20 min. geduld voor onze bestelling klaar zou zijn. Wat luchten op de dijk leek ons aangewezen. Om 18.26 uur kwamen de dames terug met twee platgedrukte maar goedgebakken kiekens voor de prijs van 1515\$ samen. Dat adres moesten we onthouden "Rosa custodia, dos santos marques". Nog even tanken voor 7100\$, wat de dames weer de gelegenheid gaf tot..... en op naar het appartement om het maal te "bereiden" Daar constateerden we enkele tekorten. Maar geen nood, om het hoekje hadden we ook een Alisuper: nog groenten (125\$), fruit (153\$), 1/2l azijn (129\$) en 5l agua do cruz (129\$), samen 535\$. Zij werkten blijkbaar al internationaal: obrigado, thank you, merci, danke...

De lijder had op het anonieme belbord bij app. D4 op 4D de vermelding 'Oostende' aangeplakt en dat was goed gezien, want stipt om negen uur belde ons Belgisch-Portugese triootje aan. Heel wat herinneringen werd opgehaald en interessante info werd ons kond gedaan. En toen Reinaldo en Aleida naar hun liefdesnestje vertrokken waren, de meisjes oververmoeid van het zonnebaden hun bedje hadden opgezocht, bleef Bert wat hangen, tot we de glaasjes weer vulden en hij zich weer in de beste fauteuil installeerde. We hebben het niet donker weten worden....alleen de honden wezen er ons plots op dat het al een stuk in de morgen was. We genoten nog eventjes van de platte rust en daar was de zon alweer...

WOENSDAG

9

JULI
1997

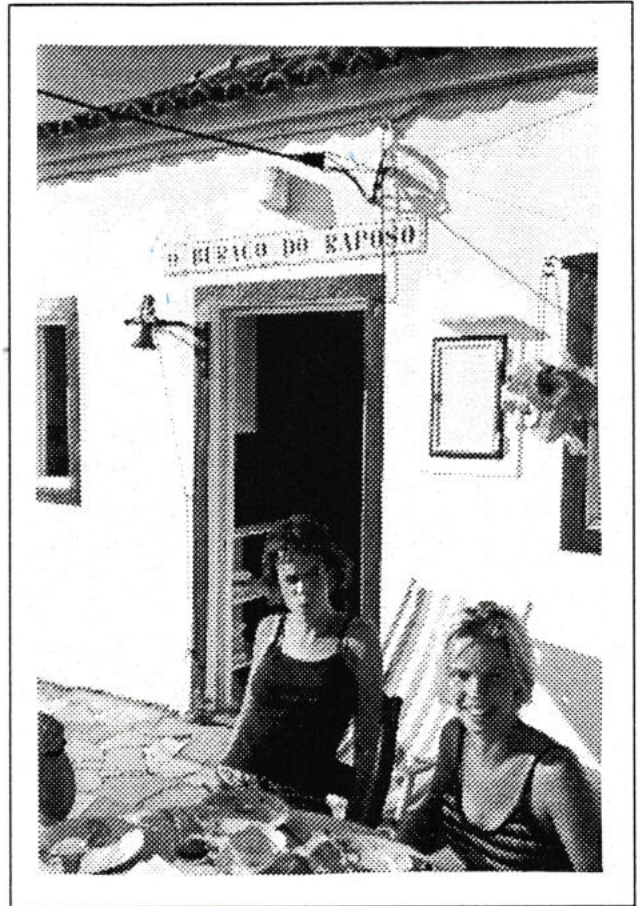
Uitstapdag! De koffiezet deed het goed en na een opruimsessie vertrokken we westwaarts naar Cabo de Sao Vicente, het meest westelijke punt in Zuid-Portugal, met vuurtoren op de rotsen gebouwd en fenomenale kustinsnijdingen. Eerst **Cabo S. Vicente** (100m lang, 60m hoog) opzoeken. Vanaf het dorpje **Sagres** voert een 6 km lange weg door onherbergzaam gebied naar de beroemde kaap. De dichter

Camoes noemde dit "o fim do mundo". Volgens de legende zou één van de rotspunten, de Gigante, de vinger zijn van de Heilige Vincentius die door raven naar Lissabon gebracht werd. En dat dit een bezienswaardigheid is, hebben we geweten. Toeristen van diverse nationaliteit en opvallend veel Finnen - hun aanwezigheid werd herhaaldelijk beklemtoond - stalden hun huurwagen links en rechts van de enige laan. We moesten door een markt van kraampjes naar de kaap doorstoten. Bij de terugkeer werd zelfs ons Elsje aangetrokken door een plaid-, deken- en overtrekstandje. Mits wat keuren en marchanderen werd het zwaarste souvenir aangekocht dat nu onze woonkamerzetel decoreert en opwaardeert. Alleen Elsje kent de prijs, spijtig hé lezer!

Het dorp **Sagres** bestaat uit een heel laag en hoger gelegen deel en leek ons te toeristisch. Nochtans had Hendrik de Zeevaarder omstreeks 1417 in dit plaatsje de Escola Nautica gevestigd, waar de fundamentele impuls zou worden gegeven aan de geografische kennis en de navigatietechnieken die het de Portugezen mogelijk maakten een wereldrijk te stichten. We bezochten het fort waarin de school onderdak vond, maar moesten vaststellen dat er met de grote middelen gerestaureerd en gebouwd werd. Het fort werd al in de 18de eeuw herbouwd en op de vloer is een van steenblokken gemaakte windroos van 43m doorsnee te zien. Op de onherbergzame rotspunt stonden nog enkele roestende kanonnen, een legerweerstation, en de zogenaamde woning van Hendrik die erg 20ste-eeuws aandeed maar een mooie, Grieks aandoende, klokkentoren had, waar Els uitdagend voor poseerde.

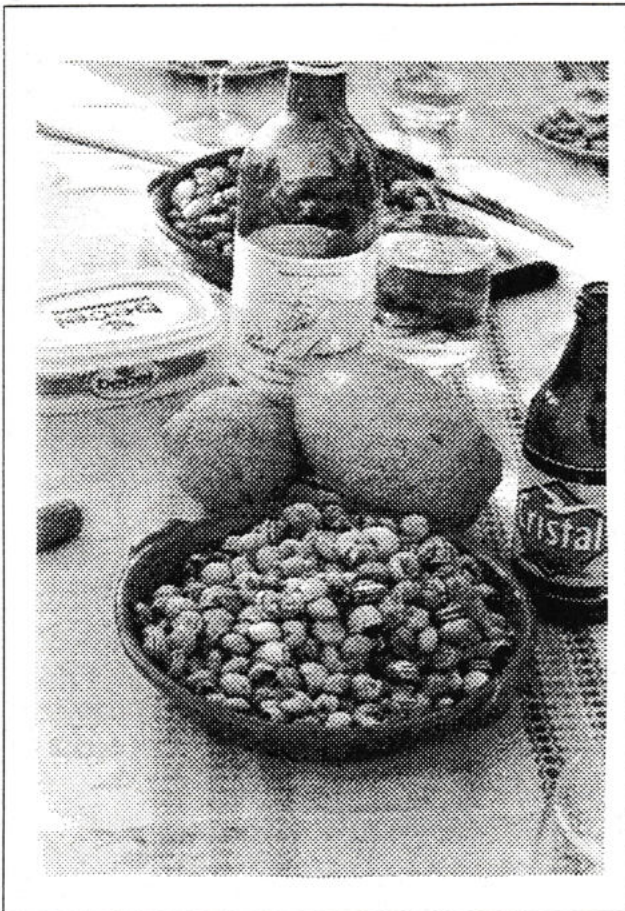
Op de terugweg sloegen we af richting kustplaatsje **Salema**, een gezellig baaitje, met op het eerste gezicht veel auto's, maar weinig plaats, zodat we toch van de rust konden genieten. Twee in de Portugese vlag gekleurde vissersboten en een oorlogsbodem lagen te dobberen in de middagzon. Terwijl de dames baadden, telefoneerde de lijder naar een contactagentschap om bevestiging van de terugvlucht. Oké Mr (lijder), same schedule, no changes, bon voyage!

We waren omstreeks 19 uur uitgenodigd bij de Portugese Oostendenaren (Bert was wel van Gistel, maar kom) in hun thuisbasis "O Buraco do raposo" in **Mexilhoeira Grande**. Nog tijd

thus voor een uitstapje. Van Salema reden we via bergpaden voorbij **Barao de Sao Miguel** (één dode hond) en **Sao Joao** naar **Bensafrim** en verder naar de **Barragem da Bravura**, een prachtig stuwmeer in de bergen. Op het mooiste uitzichtpunt stonden we temidden olie-afgeven-plantenplantages: eucalyptus. En wij maar (gezond) snuiven. Even tot aan de dam zelf, maar daar was weinig plaats omdat een Nederlandse woonwagen drie parkeerplaatsen bezette en op de vierde een tentje stond. Tijdens het ritvervolg improviseerden wij: "Ik, Hollander, ik sal effentjes alles meebrengen van thuis, en hier lekker niks kope..", enz...

Bert zou ons opwachten aan dancing Horta 2, op een boogscheut van zijn verblijfplaats. Via een hobbelige weg, veroorzaakt door het vrachtverkeer van de naburige marmergroeve geraakten we op het smalle oprijlaantje van het idyllisch gelegen hoefetje. Reinaldo alias René toonden ons onmiddellijk de vegetatie op z'n

domein. De moerbeiboom viel letterlijk bij iedereen in de smaak. Getooid met nog onrijpe rode maar vooral heerlijke zwarte vruchten bleef de boom de hele tijd onze belangstelling wegdragen. Veel vruchtenbomen bakenden het terrein af. Er moest wel dringend een onderhoudsploeg op losgelaten worden. Voor de som van 1700BEF/jaar leverde de barragem-watermaatschappij geregeld water aan de liefhebbers. Ook Reinaldo had zijn aftakstelsysteem.

Aan de oude schuur nam houtbewerker Bert over. Hier sliep hij op een geïmproviseerd zoldertje en kon hij werken aan zijn meer of minder antieke meubeltjes. Hij was er erg trots op en moest toegeven dat de zenuwen hem parten speelden, want om 20 uur zou een antiekhandelaar zijn zaken komen bekijken en misschien wel iets kopen. Dat zou voor een deel afhangen van de "merchandise" maar ook van hun onderhandelaarstalent, vooral dat van Reinaldo, die na één jaar bijna vloeiend zakelijk en vrijersPortugees sprak. Bert kende na drie maanden al de basis maar ie verstond niet alles.

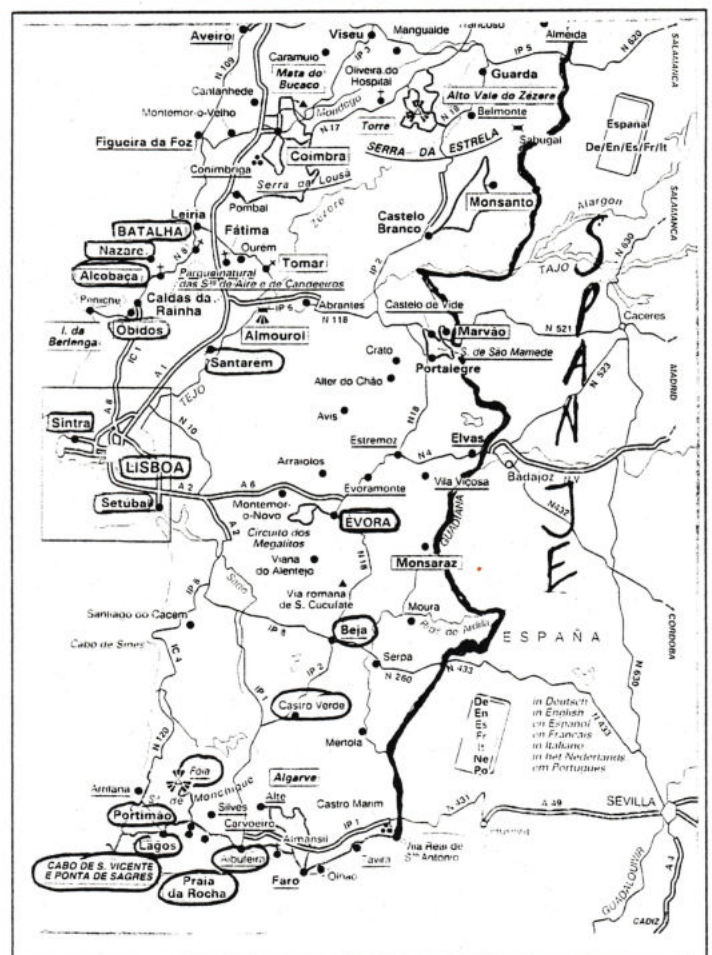
Aleida verwelkomde ons ook met een enorme roomtaart, die onze magen direct vulde.

Bovendien had ze wijngaardslakken klaar gemaakt die we met een cactusnaald uit hun schelp moesten wringen. Wat als amuse guele moest doorgaan, werd onze volle maaltijd, zodat we restaurantbezoek uitstelden tot de volgende dag.

We nodigden hen uit op café maar alleen Bert zag dat zitten. Hij mocht mee met onze Mégane en gidste ons eerst naar een telefooncel en daarna naar zijn stamcafé, waar de jonge waard met twee vrienden aan 't biljarten was. Toeval of niet maar een beetje later kwam een 'oude' vriendin' van Bert aan de toeg zitten. Wij plaagden er hem mee, maar blijkbaar was het nooit wat geworden. Toen wij vertrokken, verdween ze ook zonder herkenningsgebaar.

We dropten Bert bij zijn woonplaats en reden omzeggens blindelings naar ons appartement en de huilende honden. Nog even de "Tour"-berichtgeving volgen...en de dag zat erop.

(wordt vervolgd)

Hommage aan Daniël Farasyn

Claudia Vermaut

1769 - 1794.

De 18e eeuwse bloeiperiode van Oostende

In deze studie belicht auteur Daniël Farasyn een wat minder gekende periode uit het Oostendse verleden, m.n. de periode 1769 - 1794. Tijdens die laatste periode van het Oostenrijkse bewind werden de grondslagen gelegd van het badtoerisme, kwam de visserij tot bloei, intensifieerden de handelsactiviteiten, nam de industrialisatie toe en nam de stadsuitbouw die in de daaropvolgende eeuw Oostende tot hoge bloei zouden leiden (de Belle Epoquetijd van de 19de - 20ste eeuw) een hoge vlucht.

De auteur heeft de evolutie nagegaan die het uitzicht en het leven in de haven en in de stad Oostende heeft bepaald tijdens de laatste 25 jaar van het Oostenrijks bewind.

Het eerste hoofdstuk is gewijd aan de beschrijving van haven en stad in 1769, jaar waarin wij uitzonderlijk goed het aantal inwoners en huizen kennen.

In het tweede hoofdstuk, 1769 - 1778 wordt nagegaan hoe de haventoeankelijkheid vanuit zee werd verbeterd en hoe men tot de aanleg van het eerste vlotdok kwam.

In het derde hoofdstuk, 1778 - 1783 wordt aangetoond hoe Oostende tijdens de Amerikaanse Vrijheidsoorlog als enige neutrale West-Europese haven, daarenboven begunstigd met het statuut van vrijhaven, een fantastische havendrukte kende, wat naar uitbreiding van de handelskommen leidde. Een belangrijke inwijking van vreemdelingen bracht enerzijds een stadsrenovatie teweeg en anderzijds een stadsuitbreiding intra en extra muros.

In het vierde hoofdstuk, 1783 - 1794, wordt erop gewezen dat het einde van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog geen economisch verval voor Oostende meebracht. In deze periode kende de haven een verhoogde visserijactiviteit. De bevolking groeide verder aan.

Oostende, met een sterk gediversifieerde economie, werd een micro-cosmopolistische stad.

De tweede Franse invasie en bezetting in 1794 stelde brutaal een einde aan de hoogste bloeiperiode die de stad in de 18de eeuw heeft gekend. In een totaal vernieuwd haven- en stadslandschap wachtten handelsvaart, visserij, industrie

en badtoerisme op nieuwe impulsen, die Oostende vanaf het midden van de 19de eeuw zouden omvormen tot een veelzijdige haven- en badstad.

Met dit boek heeft auteur Daniël Farasyn bewezen dat deze periode waarin een belangrijke uitbreiding van haven en stad werd doorgevoerd en het stadsleven een ruime diversificatie kende, van veel groter belang is geweest dan de periode waarin de Oostendse Compagnie actief was en die tot hertoe verkeerdelijk als het 18de eeuwse hoogtepunt werd aanzien van de Oostendse geschiedenis.

In zijn werk schetst de auteur met uitzonderlijk veel oog voor details het leven in Oostende. Wie geïnteresseerd is in de Oostendse geschiedenis zal versteld staan over het groot aantal feiten en wetenswaardigheden die Daniël Farasyn wist te verzamelen. Al die gegevens, resultaat van jarenlang zoekwerk in zelden of nooit geconsulteerde archieven, vormen een boeiend verhaal van een unieke periode in de Oostendse geschiedenis.

Het boek is rijkelijk geïllustreerd met kleuren- en zwartwitfoto's.

Het is het tweede nummer van de nieuwe reeks "Oostendse Historische Publicaties" die door het Stadsarchief van Oostende werd opgestart.

Inhoudstafel

Woord vooraf

Dankwoord

Lijst van afkortingen

Inleiding

1. Oostende 1769: een ingedommelde havenstad ontwaakt

1.1 De Oostendse haven op weg naar meer zelfstandigheid

1.2 Het stadsuitzicht in 1769

2. 1769 - 1778: nieuwe troeven voor de Oostendse haven. Verbeterde haventoeegang en het eerste Vlotdok

2.1 De verbeterde haventoeankelijkheid

2.2 Naar de aanleg van het eerste vlotdok

2.3 Evolutie in het stadsbeeld en stadsleven

3. 1778 - 1783: naar de uitbouw van een nieuw havencomplex en naar stadsuitbreiding

3.1 Een nieuw havencomplex

3.2 Bevolkingsaan groei en grotere aanvoer van handelswaren leiden tot stadsrenovatie en stadsuitbreiding

3.3 Evolutie van het stadsleven

4. 1784 - 1794

4.1 Havenleven en havenuitzicht

4.2 De stad herwint zijn zelfvertrouwen

5. Besluit

Bibliografie

Indices

Over de auteur

Oostendse Historische Publicaties

Colofon

Technische gegevens

Auteur: Daniël Farasyn, historicus

Uitgever: Stadsbestuur Oostende

Druk: Stadsdrukkerij

Omvang: 250 bladzijden

Foto's: 10 kleurenfoto's

58 zwart-witfoto's

Formaat: 21,9 x 29,7 cm

Prijs: 500,- fr. excl. verzendingskosten

580,- fr. incl. verzendingskosten

Te koop: Na overschrijving van het verschuldigde bedrag of na contante betaling op rekeningnummer 091-0065420-71 van de Stadskas, Stadhuis, Vindictivelaan 1, 8400 Oostende met vermelding "104/161/02 - OHP 2"

Het boek kan met een bewijs van betaling worden afgehaald in het Stadsarchief. In dat geval moeten geen verzendingskosten worden betaald.

Over de auteur

Daniël Farasyn werd geboren in Ardoeie op 2 juli 1920. Hij liep school aan het College van Oostende tot 1937 en de Vlaamse Cadetten-school van Sint-Truiden tot mei 1940.

In 1946 behaalde hij het diploma van licentiaat en geaggregeerde in de Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit van Gent.

Achtereenvolgens was hij leraar aan het Koninklijk Atheneum van Tongeren, aan het Koninklijk Atheneum van Gent (1948 - 1964) en provisor aan het Koninklijk Atheneum van Gent aan de Voskenslaan (1964 - 1976).

Hij publiceerde o.a. volgende werken:

- Belgische steden in reliëf, plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs, 18de en 19de eeuw. Oostende, 1965.

- Het Mijnplein te Oostende - Ostendiana 3. Oostende, 1978.

- Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse zeedijk. Oostende, 1979.

- (i.s.m. Marc Constandt)

Te kust en te kuur. Badplaatsen en kuuroorden in België. Oostende (ASLK), 1987.

Daarnaast schreef hij vanaf 1977 tot 1994 talrijke bijdragen in het tijdschrift De Plate van de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring "De Plate" en van 1974 tot 1985 in het jaarboek "Ter Cuere" van de Heemkring van Bredene.

Oostendse historische publicaties

In de reeks "Oostendse historische publicaties" worden historisch waardevolle en interessante publicaties over Oostende (incl. Mariakerke, Stene en Zandvoorde), al dan niet herwerkte eindverhandelingen over lokale thema's, bronnenpublicaties, facsimile's, enz. opgenomen.

Bedoeling is het lokaal historisch onderzoek te ondersteunen en te bevorderen door plaatselijke vorsers en studenten een forum te bieden waar ze hun studieresultaten aan een geïnteresseerd publiek kwijt kunnen.

Wie interesse heeft om zijn of haar werk in deze reeks te laten opnemen kan contact opnemen met Claudia Vermaut, archivaris, Stadhuis, kantoor 102, Vindictivelaan 1, 8400 Oostende, tel. 059/80.55.00.

Totnogtoe zijn in deze reeks verschenen:

1. Claudia VERMAUT. Archiefgids. Een overzicht van bronnen van en over Oostende bewaard. Oostende, 1998. 118 blz. - 150 fr.

2. Daniël FARASYN. 1769 - 1794. De 18de eeuwse bloeiperiode van Oostende. Oostende, 1998. 250 blz. - 500 fr.

Verschijnt als volgende nummer:

3. Het Oostends oorlogsdagboek van Charles Castelein, 1914 - 1918. (najaar 1998)

Voor meer informatie

Claudia Vermaut, Archivaris

Stadsarchief, Stadhuis, kantoor 102

Vindictivelaan 1

8400 Oostende

tel. 059/ 80 55 00

fax 059/80 65 47

Landbouw in Oostende (1)

Gilbert Manhaeve

Inleiding

Wie Oostende zegt, denkt in eerste instantie aan de badplaats met het bijhorend toerisme, de handel en het verkeer. Tevens wordt ook de haven en de industrie vernoemd. Maar weinigen denken eraan dat er in Oostende ook aan landbouwuitbating gedaan wordt. Vooral sedert de fusie in 1971 met de gemeenten Stene en Zandvoorde, kreeg de landbouw haar betekenis. Daardoor kreeg Oostende een totale oppervlakte van 3.095 ha, waarvan 1.194 ha of 37% van het grondgebied in 1973 uitgebaat werd door 93 landbouwbedrijven⁽¹⁾ nagenoeg allen gelegen in de fusiegemeenten.

Bij de landbouwtekening van 1995 zijn er nog 50 landbouwbedrijven die een oppervlakte van 1.001 ha cultuurgrond bewerken.

Alhoewel poldergrond, en in het bijzonder de 'Historische Polders van Oostende', tot de vruchtbaarste landbouwgrond van België behoort, zien we een stelselmatige achteruitgang door de speculatieve aankoop van landbouwgrond door bouwmaatschappijen, door uitbreiding van industriezones, door expansie van de luchthaven en door toename van recreatiegebieden.

1. Ontwikkeling van de landbouw

1.1. Toestand in de 19de eeuw

Vanaf de negentiende eeuw kunnen we de evolutie van de landbouw te Oostende volgen, dank zij het bestaan van een viertal landbouwtekeningen uitgevoerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek in de jaren 1846, 1866, 1880 en 1895.⁽³⁾

Jaar	totale grond (ha)	landbouwgrond (ha)	percentage
1846	--	112,85	--
1866	244	0	0
1880	372,52	33,5	9
1895	376,76	16,53	4,4

In 1846 werd geen vermelding gemaakt van de totale oppervlakte van de stad. De 112,85 ha landbouwgrond was verspreid over 20 hoeven, waarvan 11 bedrijven een grootte hadden van 1 tot 5 ha, en één bedrijf een oppervlakte van 30 tot 35 ha.

In 1866 werd zelfs geen landbouwgrond meer aangetroffen, wat er op wijst dat de stad zich tot aan de stadsgrenzen had uitgebreid en alle beschikbare landbouwgrond had ingepalmd. Vanaf 1866 werden enkele grenscorrecties ten voordele van de stad uitgevoerd waarbij opnieuw landbouwgrond binnen de Oostendse grenzen viel.

In 1880 bereikte men het hoogste percentage (9%) landbouwgrond, maar door urbanisatieplannen bleef de stad verder uitbreiden zodat in 1895 het percentage terugviel tot 4,4% of 16,53 ha, uitgebaat door 10 boerderijen. De grondverdeling was 7,83 ha weiland en 8,7 ha akkerland met als voornaamste gewassen aardappelen (23%) en gerst (18,2%).

Dat de Oostendse landbouw (1895) kleinschalig was, kan afgeleid worden uit:

- de oppervlakte van de landbouwbedrijven: vijf beneden 1 ha en vijf tussen 1 en 5 ha.
- het gebruik van landbouwmetaal: 2 ploegen, 1 graanzuiveraar en 1 karnemolen.

Uit de resultaten van deze 19-eeuwse landbouwtekeningen kan men bezwaarlijk besluiten dat Oostende een landbouwgebied was.

1.2 Evolutie vanaf de 20ste eeuw

1.2.1 voor de fusie van 1971

De vermindering aan landbouwgronden is tussen 1929 en 1950 vooral gevoelig geweest in de gemeenten Stene en Zandvoorde, zoals blijkt uit de verhouding van de oppervlakte landbouwgrond t.o.v. de totale kadastrale oppervlakte.⁽⁴⁾

ha	Oostende	Stene	Zandvoorde
kadastraal opp.	1247	904	943
beteelde opp. 1929	220	823	777
1950	180 (-40 ha)	581 (-242 ha)	617 (-160 ha)

Tussen 1929 en 1950 verloor Stene 242 ha landbouwgrond, hetzij bijna 1/3 van de teeltoppervlakte in 1929. De verschuiving van landbouwgrond naar bewoning-, industrie- of recreatiezones is hiervan de oorzaak.⁽⁵⁾

Voor het hele arrondissement Oostende is er een voortdurende daling van het aantal landbouwwitbatingen met meer dan 1 ha grond:⁽⁶⁾

1929: 2.440

1950: 2.190

1959: 1.949

Het kenmerk van de Oostendse landbouw is een specialisatie op twee terreinen:

- de graancultuur met nadruk op het telen van tarwe en gerst
- de veeteelt door een relatief hoog percentage weide- en grasland

Dit blijkt uit de teeltverhoudingen tussen	1929	en	1959:
- graangewassen	33,8%		37,7%
- weide- en grasland	40,0%		45,0%
totaal % van de landbouwbedrijvigheid	73,8%		82,7%

De andere nijverheidsteelten zijn relatief zwak vertegenwoordigd: bieten, aardappelen, groenvoedergewassen.

In de sector veeteelt is een sterke vooruitgang van de rundveestapel door toename van jong en mestvee, en een geringe afname het melkvee. Deze evolutie is een gevolg van een productiviteitsopvoering in de intensieve weide-exploitatie.

Evolutie van het aantal stuks rundvee per 100 ha weide- en grasland:

1929: 217 stuks

1950: 301 stuks

1960: 390 stuks

1.2.2 na de fusie van 1971

Door de fusie op 1 januari 1971 werden de gemeenten Stene en Zandvoorde bij Oostende gevoegd, waardoor de oppervlakte landbouwgrond een sterke uitbreiding nam.

Volgens de landbouwtellingen uitgevoerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek komen we tot volgende vergelijkende tabel:

	1975	1985	1995
aantal bedrijven	94	71	50
totale opp. cultuurgrond (ha)	1233,59	1130,70	1030,82
waarvan in eigendom		388,00	322,13
in pacht		742,70	708,69
opp. weide- en grasland (ha)		486,91	466,67
teelten (ha):			
- granen: - tarwe	106,77	190,60	317,80
- gerst	60,98	131,29	17,25
- haver		45,17	3,98
totaal granen		377,36	371,23
- andere gewassen:			
- suiker- en voederbieten		84,22	52,02
- deegrijpe maïs		63,98	42,80
- vlas		49,03	27,43
- aardappelen		19,81	6,52
veestapel (aantal dieren)			
- runderen	2101	2126	2050
waarvan melkkoeien		585	604
- paarden: landbouwpaarden	62	50	5
zadelpaarden	21	12	44
- varkens: fok- en mestvarkens	5554	5626	4242
- pluimvee: leghennen		3595	120
- schapen	153	177	233

Vanaf 1989 werd aan kampernoelieteeltd gedaan, met een tot op heden ongewijzigde oppervlakte van 1320m², uitgebaat door b.v.b.a. De Schrijver.

Uit deze vergelijkende tabel kunnen we over een periode van 20 jaar volgende analyse maken van de evolutie in de Oostendse landbouw:

1) het aantal landbouwbedrijven is bijna gehalveerd.

In 1996 tellen we nog 48 bedrijven.

2) de totale oppervlakte cultuurgrond: een afname met 20% t.o.v. 1975.

In 1966 bedraagt de opp. 985 ha 39 a.

3° uit de twee voorgaande zien we een gemiddelde schaalvergroting per bedrijf:

in 1975: 13 ha 12 a, in 1996: 20 ha 53a.

4) de oppervlakte weide- en grasland blijft nagenoeg ongewijzigd en vertegenwoordigt 45% van de totale opp. cultuurgrond, die steeds afneemt.

5) bij de teelt van granen is weinig verandering, maar er treedt wel een verdrievoudiging op van het tarweareaal ten nadele van gerst en haver.

6) de overige gewassen vertonen een daling, waarbij de vlasoppervlakte bijna gehalveerd is en de aardappelteelt terugvalt op 1/3.

7) bij de veestapel stellen we vast:

- een geringe daling van het aantal runderen

- de landbouwpaarden zijn praktisch verdwenen door een sterke mechanisatie, terwijl de zadelpaarden sterk vermeerderen door toename van de ruitersport
- de varkenskweek is met 24% gedaald met als mogelijke oorzaak de strengere uitbatingsvoorwaarden.
- het aantal leghennen is sterk afhankelijk van de onstabiele eierprijzen waardoor in 1995 een dieptepunt werd bereikt
- de kweek van schapen gaat in stijgende lijn door toename van de vleesconsumptie

Wat de bedrijfsgrootte betreft zijn er gegevens van de toestand op 15 mei 1996 waarbij men de totale oppervlakte (985 ha 39a) cultuurgrond als volgt kan opsplitsen:

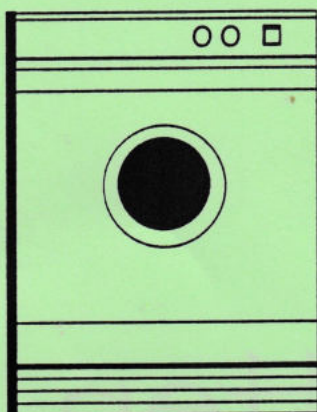
- minder dan 10 ha:	21 bedrijven
- 10 - 19 ha:	9
- 20 - 29 ha:	5
- 30 - 39 ha:	3
- 40 - 49 ha:	4
- meer dan 50 ha:	5

Van deze 47 bedrijven heeft het grootste een oppervlakte van 91 ha 28 a.
De champignonkwekerij, als 48ste bedrijf, is hierin niet opgenomen.

(wordt vervolgd)

- (1) *Landbouw te Oostende in de 19e eeuw - P. Vandewalle - Ostendiana 4 - 1982*
- (3) *Zie voetnoot (1)*
- (4) *Het arrondissement Oostende: een regionaal-ekonomische studie - W.E.S. 1962, pag 413*
- (5) *Het arrondissement Oostende: een regionaal ekonomische studie - W.E.S. 1962, pag. 154*
- (6) *Het arrondissement Oostende: een regionaal ekonomische studie - W.E.S. 1962, pag. 152*

GLORIA

WASAUTOMATEN - KOELKASTEN
DROOGAUTOMATEN - AFWASMACHINES

Gistelsesteenweg 29

Torhoutsesteenweg 406

OOSTENDE • TEL. 059 / 70 52 74

AGENCE N.V.

CHRISTINASTRAAT 61 - 8400 OOSTENDE

Het Agentschap met meer dan 40 jaar ervaring

Bel ons voor een vrijblijvend gesprek

Verkoop: 059/55.10.55

Verhuur: 059/55.10.66

Syndic: 059/55.10.88

Beheer: 059/55.10.76

Verzekering: 059/55.10.77

BELEGGINGEN

KREDIETEN

VERZEKERINGEN

KANTOOR GUIDO DANNEEL

- SINT-CATHARINAPLEIN 27 - TEL. 059/51.51.76 - FAX 059/51.24.48
- STOCKHOLMSTRAAT 39 - TEL. 059/70.46.62

8400 OOSTENDE

B. & C. Nuytten N.V.

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

HET UITVAARTKONTRAKT IS
DE ABSOLUTE **ZEKERHEID** DAT UW
BEGRAFENIS OF CREMATIE ZAL UITGEVOERD
WORDEN VOLGENS **UW WENSEN** EN DAT
UW FAMILIE ACHTERAF **GEEN FINANCIËLE**
BESLONNINGEN HEEFT.

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53
fax. 059 - 80 92 39
